

TUDOR MÁRIA.

DRAMA.

HUGO VICTOR UTÁN

FORDÍTÁ

HORVÁTH DÖME.

KECSKEMÉTEN

NYOMATOTT SZILÁDY KÁROLYNÁL,

1851.

TUDOR MĂRIA

DRAMA

IN DO NOTES BY

London

PORTLAND HOUSE

A 50.860

32075

RECEIVED

NOTES BY

1881

TUDOR MÁRIA.

DRAMA.

SZEMÉLYEK.

MÁRIA, királyné.

JANE.

GILBERT.

FABIANI FÁBIÁN.

RENARD SIMON.

FARNABY JÓZSUE.

Egy zsidó.

Lord CLINTON.

Lord CHANDOS.

Lord MONTAGU.

DULVERTON AENEAS mester.

Lord GARDINER.

Börtönőr.

Urak. Apródok. Örök. Bakó.

(London 1553).

Első felvonás.

EGY EMBER A' NÉPBŐL.

Személyek:

GILBERT.

FABIANI FÁBIÁN.

RENARD SIMON.

Lord CHANDOS.

Lord CLINTON.

Lord MONTAGU.

FARNABY JÓZSUE.

JANE.

Egy zsidó.

(Themzeparth. Sivatag homoktér. A' folyam szélét régi, dűledeztet korlát rejti el. Jobbra egy nyomorult tekintetű házacská. Annak sarkánál egy kicsin madonnakép, 's lábainál vasrácsos lámpa ég. A' háttérben, túl a' Themzén, London. 'S két magas épület, a Tower és Westminster, különösen kivehetők. A' nap éppen áldozóban.)

Első jelenés.

Több ember külön csoportozatokban áll a' parton, 's azok közt RENARD SIMON, BRIDGES JOHN, Bárá CHANDOS, CLINTON ROBERT, BROWN ANTAL, Vicomte MONTAGU.

LORD CHANDOS. Önnék igaza van, Mylord. Ez átkozott olasznak a' királynét meg kellett bosszorkányoznia. A' királyné többé nála nélkül el

nem lehet. Egyedül ő benne él, minden öröme csak ő benne van, 's csupán ő reá hallgat. Ha egy nap eltelik, a' nélkül hogy őt láthatná, akkor szemei épen oly lángpedéstől égnek, mint azon időben, a' midőn Polus bibornokot kedvelte, emlékeznek még önök rá?

RENÁRD SIMON. Igen szerelmes az igaz, 's következkölőleg igen féltékeny.

LORD CHANDOS. Az olasz őt megboszorkányozta!

LORD MONTAGU. Valóban, úgy mondják, hogy az ő honában az ollyan bűbájos-ital' készítéséhez igen értenek.

LORD CLINTON. A' spanyolok értik a' méregkészítést, mellytől az ember elhal — 's az olaszok az ollyatén méregét, mellytől az ember szerelmes lesz.

LORD CHANDOS. No, úgy Fabiani egyszerre spanyol és olasz is. A' királyné beteg és szerelmes. Bizonyosan mind a kétféle italt megízlelteté vele.

LORD MONTAGU. Aha! igazán, ő spanyol-e, vagy olasz?

LORD CHANDOS. Úgy látszik, hogy Olasz-honban Capitanaton született — és Spanyolhonban növekedett. Azt állítja, hogy ő valami tekinté-

lyes spanyol családdal van rokonságban. Lord Clinton mind ezt újjain el tudja számlálni.

LORD CLINTON. Egy kalandor. Istennek hála, ő nem spanyol, s annál kevésbé nem angol. Az ollyatén egyének, kik egy hazához sem tartoznak, ha hatalomra vergődnek, nincsenek egy tartomány iránt is irgalommal!

LORD MONTAGU. Nem azt mondá ön, Chandos, hogy a' királyné beteg? Az azonban őt vissza nem tartja, hogy kegyenczével vigan ne legyen.

LORD CLINTON. Vigan! Vigan ne legyen! Míg a' királyné kaczag, a' nép sír, 's a' kegyencz hizlalja magát. Ez ember ezüstöt iszik, és aranyat étkezik! A' királyné lord Talbot — a' nagy lord Talbotnak jószágait neki ajándékozá! A' királyné clanbrassili grófnak, 's dynasmondyi bárónak nevezé őt, e' hazugot a' ki úgy beszéli, hogy ő a' spanyol Penalver családból származik. Ő Angolhon pairje, mint ön, Montagu, mint ön, Chandos, mint Stanley vagy Norfolk, mint én, mint a' király! Ő viseli a' térdszalagot, mint a' portugall koronaörökös, mint a' dán király, miként Perczy Tamás, a' hetedik northumberlandi gróf! És mi zsarnok ez, a' ki nekünk az ágyából így törvényeket osztogat! Angolhon sohasem szenvedett többet. Én pedig már sokat

megértem, hisz' én öreg vagyok! Tyburnban tizenhét új akasztófa van, a' máglyák mindig lánggal égnék, és soha sem hamvadnak el, a' hóhér' pallosa minden reggel kiköszörültetik, és esténként mégis elcsorbúl az éle. Minden nap legyilkolnak egyegy nagy nemest. Tegnapelőtt Blantyre, tegnap Northcurry, ma Sacth-Reppo volt, 's holnap Tyrconnel lesz sorban. Jövő héten a' sor önre, Chandos, 's a' legközelebbi hónapban én rám jön! Mylordok! gyalázatosság és istentelenség, hogy egy nyomorult kalandornak, a' ki nem is ez országból van, — csupa időtöltésére ennyi jó angol-fők lehullanak. Utálatos s eltűrhetlen gondolat, hogy egy nápolyi kegyencz, a' mennyihez csak kedve van — anynyi hóhérszineget rántson elő a' királyné nyoszolyája alól. Ők vigan vannak, azt mondja ön. Az égre, az gyalázatosság! Hah! ők vigan vannak, a' szerelmesek, míg a' bakó ajtaik előtt özvegyeket és árvákat szaporít. Oh! önök, olasz guitarja' pengései közé igen sok lánczsörgés vegyül, királyné! Ön az avigoni kápolnától énekeseket hozat. Önnek palotájában naponként bűvészek, színészek, hangászok működnek. Istennemre, asszonyom, ha tetszik — legyen önnél ritkább kaczaj, 's ritkább sirás nálunk. Kevesebb szemfényvesztő ott, és kevesebb hóhér nálunk.

Ritkább színmű Westminsterben, és ritkább vérpad Tyburnban.

LORD MONTAGU. Vigyázzon ön! Mylord Clinton, mi hűséges alattvalók vagyunk. Semmit a királyné — 's mindent Fabianira.

RENARD SIMON. (Kézét lord Clinton vállaira téve.) Türelem!

LORD CLINTON. Türelem! Azt ön igen könnyen elmondhatja, Renard Simon úr. Ön amonti kormányzó Franché-Comtében, császári alattvaló, 's annak itt Londonban követe. Ön itt a spanyol koronaörököst, a' királyné jövőendő férjét képviseli. Ön személye a' kegyenczre nézve szent. De mi, az már más. — Lássák, önökre nézve Fabiani a' pásztor, 's ránk nézve a hentes. (Az éj teljesen besötétedett.)

RENARD SIMON. Ez ember nekem épen olly alkalmatlan, mint önöknek. Önök csak éltükért rettegnék, én tekintélyem féltem, 's ez annál több. Én kevesb haragot táplállok, mint önök, Mylordok, de annál több gyűlölséget. Én a' kegyenczet meg fogom semmisíteni.

LORD MONTAGU. Oh! mit tegyünk? Én naponként arról gondolkozom.

RENARD SIMON. A' királynék kegyenczei nem nappal, de éjjel emelkednek föl, és esnek alá.

LORD CHANDOS. Ez éj legalább igen setét 's förtelmes.

RENARD SIMON. Én szép- 's illőnek találok arra, mit akarok.

LORD CHANDOS. 'S mit akar ön?

RENARD SIMON. Meg fogja ön látni. — Mylord Chandos, midőn egy nő uralg, csak a' kedély uralkodik. A' politika akkor többé nem az átgondolás'- de a' véletlen' műve. Akkor többé az ember semmire nem számolhat. A' mai nap holnapot logicailag nem idézi elő. Akkor többé nem ostáblát, de kártyát játszanak.

LORD CLINTON. Ez mind igaz, hanem a' dologra. Kormányzó úr, mikor fog ön bennünket a' kegyencztől megszabadítani? Igen sürgős. Holnap Tyrconnel le fog fejeztetni.

RENARD SIMON. Tyrconnel holnap este önökkel fog vacsorálni, ha azon embert, kit fürkészek — még ez éjjel föltalálom.

LORD CLINTON. Mit akar ön ezzel mondani? 'S mi lesz akkor Fabianiból?

RENARD SIMON. Van önnek, Mylord, jó szeme?

LORD CLINTON. Igen, ámbár megöregedtem, 's az éj sötét.

RENARD SIMON. Látja ön a' vízen túl Londont?

LORD CLINTON. Igen, miért?

RENARD SIMON. Nézze meg jól. Innen, e' helyről minden kegyencz szerencséje' fészket, 's örvényét beláthatni, Westminstert, 's a' londoni tornyot.

LORD CLINTON. És azután?

RENARD SIMON. Ha Isten segít, azon ember, a' ki még e' perczben, mellyben egymással szólunk, még ott van, (a' Westminsterre mutat) holnap épen ez órában már amott lesz (a Towerre mutat.)

LORD CLINTON. Isten segítse önt!

LORD MONTAGU. A' nép épen úgy gyűlöli őt, mint mi. Az ő bukása Londonban mi ünnepély lesz.

LORD CHANDOS. Mi Önnek szolgálatára vagyunk, kormányzó úr, parancsoljon velünk. Mit tegyünk?

RENARD SIMON. (A' folyam melletti házacskára mutat.) Önök látják mindnyájan e' házat itt? Az egy kézműves — Gilberté. Tartsák mindig szemmel. Oszoljanak önök szét embereikkel, a nélkül hogy végkép elváljanak. Mindenek előtt nálam nélkül semmit ne tegyenek.

LORD CHANDOS. Jó! (Mindnyájan külön oldalra térnek.)

RENARD SIMON. (egyedül.) Olyan ember, a' kit én igénylenék, nem könnyen fog taláztatni (El.)

(JANE 's GILBERT fellépnek, egymást megölelve, a' házhátérnek. FARNABY JÓZSUE követi őket, köpenybe burkolva.)

Második jelenés.

JANE. GILBERT. FARNABY JÓZSUE.

JÓZSUE. Én itt hagyom önöket, édes jó barátim. Éj van, 's énnekem, mint a' londoni torony' kulcsárának tisztém' végezniem kell. Ah, én nem vagyok olly szabad ember, mint önök! Lássák, egy börtönőr csak más neme a' foglyoknak. Éljen boldogul Jane. Éljen boldogul Gilbert. Oh én Istenem, mennyire örülök, hogy titeket, jó barátim, illy boldogságban találalak! Aha, Gilbert, mikor is lesz a' menyekző?

GILBERT. Nyolcz nap múlva, igaz-e Jane?

JÓZSUE. Lelkemre, holnapután karácson lesz; 's ez a' jó kívánatok 's ajándékok napja, de én nem tudom, önöknek mit is kívánjak. Az arától több szépséget, 's a' vőlegénytől nagyobb szerelmet követelni sem lehet. Önök boldogok!

GILBERT. Jószivű Józsue, és te, te nem vagy boldog?

JÓZSUE. Sem boldog, sem boldogtalan. Én mindenről lemondottam. Látod, Gilbert? (Köpenyét félig félre vonva, egy övéről lecsüngő kőteggulcsot mutat fel.) Börtönkulcsok, mellyek mindig övön lógnak, élén-

ken szólnak az emberhez, 's bölcselkedni elég-gé megtanítanak. Míg ifjú valék, mint mások, szerelmes voltam egy egész nap, nagyravágyó egy egész hónapon, és bolond az egész éven. Fiatal éveim nyolczadik Henrik alatt így teltek el. Henrik király igen különcz ember volt. Ollyan ember, a' ki nejeit úgy cserélgeté, mint a' hölgy ruháit. Az első¹ ellöké magától, a' másodiknak² fejét leütteté, a' harmadiknak³ tetemét fölmetszette, a' negyediknek megkegyelmezett, de azután elkergeté, hanem az ötödiket ráadásúl ismét lefejeztette. Ez nem a' kék szakátróli rege, mit én önnek itt elbeszélék, szép Jane, de nyolczadik Henrik király' története. Abban az időben én is a' vallásügyekkel vesződtem, én is, hol egyik, hol másik pártért verekedtem. — Akkor az volt a' legjobb tény, mellyet az ember eszközölhetett. Különben csiklandós dolog volt. Az lön kérdéssé, valljon a' pápa mellett, vagy ellene legyen-e az ember. A' királypártiak felakasztaták, kik mellette — 's kik ellene valának, azokat megégettették. A' közönyösöket, vagyis azokat, a' kik sem ellene, sem mellette nem voltak, égeték vagy akasztaták, a' mint épen jött. Az ördög tudott belőle kiokosodni. Ha igen, úgy kötél — ha nem, úgy máglya — ha sem igen, sem nem, úgy szinte kötél és máglya lön

a' díj. Én a' ki önökkel beszélek, nem egyszer már majd pecsenye lettem, 's már nem tudom bizonyosan, ha kétszer vagy háromszor metszetém-e le a' zsinegről. Az szép idő volt. Körülbelől mint a mostani. Igen, én minden pártért verekedtem. Vigyen el az ördög, ha még most is tudom, hogy ki- és miért küzdöttem. Ha valaki ismét velem Luther mester- és harmadik Pál pápáról beszél, most legfőllebb vállaimat vonogatom rá. Lásd, Gilbert; ha az embernek ősz fürtei vannak, többé a' véleményekkel, mellyekért verekedett, nem sokat törődik, sem a' nőkkel, kiknek huszadik évében a' szépet tette. Nők és vélemények már akkor igen utálatosak — igen öreg és hiányosak — igen gyarlók és ránczosak, 's igen ostobáknak tetszenek. Ez az én történetem. Most minden üzlettől visszavonom magam. Én sem a király — sem a' pápa katonája nem — hanem a' londoni torony kulcsára vagyok. Többé nem verekedem senkiért, de mindenki után bezárom az ajtót. Én kulcsár és aggastyán vagyok, 's egyik lábommal a börtönben, és amazal a' sirban állok. Én összeböngészem a' régi ministerek' és kegyenczeknek, kik a' királynétől kikoptak, töredezett lánczaikat. És az igen mulattató. 'S azután van egy kis gyermekem, a'

kit szeretek; itt vannak önök, a' kiket szinte kedvelek, és boldog vagyok, ha önök boldogok.

GILBERT. Úgy légy boldog te is, Józsue! Nemde, Jane?

JÓZSUE. Én, én boldogságodra semmit sem tehetek, de Jane mindent — te szereted őt! Én éltemben szolgálatodra nem lehetek. Te szerencsére nem vagy olly előkelő úr, hogy valaha a' londoni torony kulcsárára szorulnál. Jane tartozását az enyimmal le fogja nálad róni; mert ő, és én, mindent csak neked köszönhetünk. Jane szegény gyermek, ehagyatott árva volt; te felfogtad és felneveltetted őt. Én, én is egy szép este közel valék, hogy a' Themzébe fúladtam; a' folyamból te mentél meg.

GILBERT. Minek mindig arról beszélni, Józsue?

JÓZSUE. Csakhogy neked nyilvánítsam, a' mi tisztünk téged szeretni; énnekem mint testvérnek, és Janenak... nem mint húgodnak.

JANE. Nem, mint nejének. Értem önt, Józsue. (Ismét elandalodik.)

GILBERT. (Józsuehez lassan) Szemléld őt, Józsue! Nem szép 's bájos ő? nem méltó-e egy királyra? Ha te tudnád! Te nem is képzelheted, mennyire szeretem én őt!

JÓZSUE. Vigyázz, az nem okosság; egy nő

már úgy nem szerethet; míg gyermek, addig igen!

GILBERT. Mit akarsz azzal mondani?

JÓZSUE. Semmit. — Nyolcz nap múlva önök' menyegzőjén leendek. Reménylem, hogy akkor az államügyek egy kissé pihenni hagynak, és hogy már akkor mindennek vége lesz.

GILBERT. Mit? Minek lesz már vége?

JÓZSUE. Ah, te az efféle bajokkal semmit nem törődöl, Gilbert. Te szerelmes vagy. Te a' néphez tartozol. Mit aggatnának téged a' cselvetések odafen, téged, a' ki idelen boldog vagy? De mégis, miután kérdezel, elmondom neked, miszerint reménylik, hogy nyolcz napok — vagy talán negyvennyolcz óra alatt Fabiani Fabiánt a' királynénál más fogná helyrepótolni.

GILBERT. Ki ez a' Fabiani Fábián?

JÓZSUE. Ő a' királyné kedvese, egy hatalmas és szeretetre méltó kegyencz, egy kegyencz, ki az embernek, ha neki nem tetszik — kevesb idő alatt leületi fejét, mint a' mennyit egy kanál leves megevésére egy hollandi polgármester szükségel; a' legjobb kegyencz, a' minőt csak tíz év óta a' londoni hóhér konczúl kaphatott. Hisz' azt te is tudod, hogy a' hóhér egy nagy úr' fejéért tíz ezüst forintot, és némellykor kétszeresen kap, hahogy a' fő igen fontos. Fabiani bu-

kását igen áhítják. — Igaz ; én szolgálatom alatt a' toronyban csupa rossz kedélyű egyéneket, békétleneket hallok, a' kik egy hónap alatt le fognak fejeztetni, 's kik az ő rovására megjegyzéseket tesznek.

GILBERT. Hadd szaggassák szét egymást a' farkasok maguk közt! Mit érdekel minket a' királyné 's a' királynő kegyencze? Nemde, Jane?

JÓZSUE. Oh! Fabiani ellen tetemes összeesküvés működik! Nagy szerencséjének kell lennie, ha kivergődik belőle. Nem fognék rajta csudálkozni, ha még ma éjjel történnék valami. Én Renard Simon mestert itt egészen gondolatokba merülve láttam ögyelegni.

GILBERT. Ki ez a' Renard Simon mester?

JÓZSUE. Mit, azt sem tudod? Ő a' császár jobbkeze Londonban. A' királynénak a' spanyol korona-örököshez — kinek itt Renard Simon követe — kellene férjhez mennie. A' királyné gyűlöli Renard Simont; de fél tőle, 's nem tehet ellene semmit. Ő már két vagy három kegyenczet megsemmisített. Az neki természete. Ő a' palotát időről időre kitisztítja. Egy finom és igen szemes ember, a' ki mindent tud, mi történik, és minden számításnál két három lépcsővel mélyebben aláássa az eseményeket. A' mi lord Pagetet illeti — nem tettél-e nekem ar-

ról is kérdést, ki ez a' lord Paget? — ez egy ravasz nemes ember, a' ki nyolczadik Henrik alatt szerepelt. Ő a' titkos tanács tagja. Ő olly tekintélylyel bír, hogy a' többi miniszterek alig mernek előtte lélekzeni, kivévén a' cancellár-Mylord Gardinert, a' ki őt utálja. Gardiner igen indulatos, de fényes származású ember. Paget semmi sem. Egy szappanos fia. Ő Staffordban beaudeserti báró Pagetnek neveztetett ki.

GILBERT. Mi ügyesen elbeszéli mind ezt, ez a' Józsue!

JÓZSUE. Istenemre, ha az ember a' státus foglyokat így csevegni halja... (Renard Simon a' színpad' hátrészén mutatkozik.) Lásd, Gilbert, azon ember, ki most a' jelen idő történeteit legjobban ismeri, az a' londoni torony kulcsára.

RENARD SIMON. (a' végszavakat hallva, a' színpad végéről visszaszól) Ön téved, barátom, az a' hóhér.

JÓZSUE. (lassan Gilbert- és Janehoz.) Vonuljunk egy kissé vissza. (Renard Simon lassan eltávozik, 's azután) Ez éppen Renard Simon mester.

GILBERT. Mind ezen emberek, a' kik házam körül bujkálnak, énnekem nem igen tetszenek.

JÓZSUE. Ördögöt, mit akar ő itt? Én gyorsan visszamegyek; azt hiszem, ismét munkán töri fejét, az én számomra. Éljen boldogúl, Gil-

bert. Éljd boldogúl, szép Jane. — És mégis én önöket, midőn még ilyenek voltak, már akkor ismerém.

GILBERT. Éljd boldogúl, Józsue. — De szólj, mit rejtegetsz te itt a' köpenyed alatt?

JÓZSUE. Ah! énnekem is van valami tervem.

GILBERT. Miféle terved?

JÓZSUE. Miként felednek, önök, szerelmek mindent! Éppen előbb mondtam, hogy holnapután az üdvezletek' — és ajándékok' napja lesz. Az urak Fabiani részére meglepést forralnak, én, én hasonlólag gondolok valamit. A' királyné talán egészen új kegyenczet fog magának szerezni. Én, én szinte gyermekemnek egy bábót szereztem (Köpenye alól egy bábót mutat fel.) Ez is egészen új. Meglássuk, kettőnk közül játékszerét melyik töri el hamarébb. — Isten óvjon benneteket, gyermekeim!

GILBERT. Viszontlátásig, Józsue! (Józsue eltávozik. Gilbert Jane kezét megfogja, és szenvedélyesen csókolja.)

JÓZSUE. (a' színpad' hátrészén) Mi bölcs a' gondviselés! Mindennek juttat játék-szert: bábót a' gyermeknek, gyermeket a' férfinak, férfit a' nőnek, 's a' nőt — az ördögnek!

Harmadik jelenés.

GILBERT. JANE.

GILBERT. Most téged itt kell hagynom énnekem is. Élj boldogúl, Jane, jó éjt.

JANE. Ön nem jön velem ma este haza?

GILBERT. Nem tehetem. Te tudod már, mondtam, Jane, még ma éjjel műhelyemben egy munkát kell bevégeznem. Még egy törmarkolatot kell, valami lord Clambrassil' számára készítenem; én őt nem ismerem, ma reggel rendelteté meg nálam.

JANE. Úgy, Gilbert, jó éjt. Holnapig.

GILBERT. Nem, Jane; még egy pillanatra. Oh Istenem! mi nehezen esik csak néhány órára is töled elválnom! Az igaz, hogy te az én éltém és minden örömöm vagy; és mégis dolgoznom kell, mi olly szegények vagyunk! Énnekem nem szabad betérnem, mert odabén fog-nék maradni, és mégsem bírok eltávozni; mi gyöngye vagyok! Jer, üljünk le egy kissé az ajtó előtt, itt e' padra; úgy tetszik, így könnyebben fog esni majd az eltávozás, mintha előbb a' házba, vagy épen szobádba betérnék. Add ide kezed. (Leül, 's mind két kezét saját kezeibe téve, Jane előtt állva marad) Jane, szeretsz te engem?

JANE. Oh, én mindent önnek köszönök. Én mindazt tudom, ámbár ön tölem sok ideig titkolá. Egészlen kicsin koromban, majdnem még a' bölcsőmben saját szüleimtől elhagytam; ön engem fölfogott, és tizenhat év óta ön, mint tulajdon atyám — mindig érettem munkálkodik. Önnek szemei, mint anyáméi, örködtek felettem. Én Istenem, mi lett volna ön nélkül belőlem? Mindenem a' mim van, ön adá énnekem, 's a' mi vagyok, lételem is ön eszközlé.

GILBERT. Jane, szertsz te engem?

JANE. Miként feláldozza magát ön Gilbert! Ön éjjel és nappal érettem dolgozik, ön a munkával elrontja szemeit, ön előli magát. Lássá, ma ön ismét így átvirasztja az éjt. És soha semmi szemrehányás, soha egy durva szó érette. Ön olly szegény, és mégis — legparányibb kedélyeimet kiméli és kielégíti ön, Gilbert, ha önre gondolok, könnyük tolulnak szemeimbe. Önnek némellykor kenyeire nem volt, és nálam a szalagok soha sem hiányzottak.

GILBERT. Jane, szeretsz te engem?

JANE. Gilbert, én önnek lábait is megcsókolnám.

GILBERT. Szeretsz te engem? szeretsz-e te engem? Oh! mindez azt ki nem fejezi, hogy te engem szeretsz, e' szócskára van nekem szük-

ségem! Hála, mindig csak hála! Oh! én a' hát lát lábaimmal taposom! Én szerelmet akarok, vagy semmit sem! — Meghalni! — Jane, tizenhat év óta az én leánykám vagy, most az én nőm léssz. Én téged befogadtalak, én téged akarlak nőül. Nyolcz nap múlva! Te tudod, te nekem megajánlád, te beleegyezel, te az én arám vagy. Oh te engem szerettél, midőn azt megajánlád. Oh Jane! volt idő, gondolj vissza reá, midőn te szép szemeid' éghez emelted 's hozzám így szólál: én téged szeretlek! Így ohajtánálak én téged mindig látni. Néhány hónap óta nekem úgy tetszik, hogy te egészen elváltoztál, különösen három hét óta, mióta munkáim éjjel is távol lenni késztetnek. Oh Jane! én akarom hogy te engem szeress. Én már hozzászoktam. Te másként olly vidám valál, és most nem hideg ugyan — mert minden lehető lelki erőt felhasználsz, hogy irántam hideg ne légy — de mindig szomorú és szórakozott vagy; 's igen jól érzem, hogy a' szerelem szavai többé nálad nem olly önként, 's nem úgy maguktól ömlengenek, mint máskor. Mi bajod? Nem szeretsz engem többé. Bizonyosan, én jó ember, jó kézműves vagyok, igen, igen, de inkább kívánnék tolvaj, és gyilkos lenni, csak tőled szerettessem! Jane, ha te tudnád, mennyire szeretlek én téged!

JANE. Tudom, Gilbert, és sírok. —

GILBERT. Örömedben! Nemde? Mond énnekem, hogy te örömedben sírsz. Oh nekem azt kell hinnem. Különben semmi érdek a' világon, mint szerettetni. Én semmi, csak egy szegény kézműves vagyok, de Janemnek engem szeretnie kell. Mit beszélsz nekem mindig arról, a' mit cselekedtem? Csak egy szócskáját a' szerelemnek tőled, Jane, és adósod vagyok. Ha kívánod, vétket fogok elkövetni, 's elkárhozott akarok lenni. Te nőm lész, nemde, és te szeretsz engem? Lásd, Jane, egy tekintetért tőled minden munkám' és fáradságom' díját, egy mosolyodért éltemet, egy csókodért lelkemet odadnám!

JANE. Mi nemes szíve van önnek, Gilbert!

GILBERT. Hallod, Jane! Kaczagj ha akarod, én bolond, én féltékeny vagyok! Ez már egyszer így van. Ne szomorodj el rajta. Egy idő óta úgy tetszik, mintha az ifjú urakat itt bujkálni szemlélném. Tudod-e te, Jane, hogy én negyvenhárom éves vagyok? Mi szerencsétlenség, egy szegény, ügyetlen, rosszúl öltözött kézművesnek, miként én vagyok, egy szép, bájoló tizenhét éves gyermeket szeretni, ki a' szép, prémes és aranyos fiatal nemeseket is magához bü-

völi, mint fény a' pillangókat! Oh, én szenvedek! Én téged még gondolattal sem bántalak meg, téged, a' ki oly jó, oly szeplőtlen vagy, a' kinek homloka soha mástól, mint az én ajkamtól vala érintve! Csak úgy találom, hogy igen nagy örömedre szolgál a' királynő kíséretét, melly erre szok átvonúlni, 's a' sok szép selyem- és bársonyruhákat szemlélgetni, mik alatt pedig oly kevés szív 's oly kevés lélek találkozik! Bocsáss meg énnekem! — Én Istennem! de miért jön ide oly sok fiatal nemes ember? mért nem vagyok én ifjú, szép, nemes, és gazdag? Gilbert a' kézműves, ez minden. — Ők pedig, lord Chandos, lord Gerard, Fitz Gerard, gróf Arundel, herczeg Norfolk, oh, mint gyűlölöm őket! Elvesztegetem életemet, még kardmarkolataikon dolgozom; holott kardjaikat szívesen testeikbe döfném.

JANE. Gilbert!...

GILBERT. Bocsáss meg, Jane. Nemde a' szerelem az embert rossz akaróvá teszi?

JANE. Nem, igen jóvá teszi. Ön, Gilbert, jó.

GILBERT. Oh mint szeretlek én téged! Naponként jobban. Örömet meghalnék éretted. Szeress engem, vagy ne szeress, tetőled függ. Én bolond vagyok. — Bocsásd meg, a' mit mondtam. Késő van, el kell téged hagynom. Élj

boldogúl. Istenem, mi fájdalmas téged elhagynom! Menj be. Nincs nálad a' kulcsod?

JANE. Nincs, nem tudom, néhány nap óta hova lett.

GILBERT. Itt az enyim. — Holnapig, igen holnapig. — Jane, el ne feledd, még ma atyád, nyolcz nap mulva férjed. (Homlokán csókolja 's elmegy.)

JANE. (egyedül.) Férjem! Oh nem, e' vétket nem fogom elkövetni. Szegény Gilbert, ő szeret engem — és a' másik!... hacsak a' hiúság e' szerelemnél jégre nem visz! Én nyomorult, kinek a' kezeibe jutottam? Oh, én igen hálátlan és bűnös vagyok! Lépteket hallok; gyorsan VISSZA (A' házba tér.)

Negyedik jelenés.

GILBERT. EGY EMBER (köpenybe burkolva, sárga sípkával a' fején. Gilbertet kezénél fogja.)

GILBERT. Igen, én felismerlek, te vagy azon zsidókoldús, a' ki néhány nap óta a' ház körül sompolyog. Mit kívánsz tőlem? Miért ragadtad meg kezem', 's miért vezettél ide?

AZ EMBER. Mit önnek mondani fogok, azt csak itt mondhatom meg.

GILBERT. Nos! Mi az tehát? Szólj; gyorsan.

AZ EMBER. Hallja ön, ifjú ember. — Tizen-

hat éve azon éjnek, midőn lord Talbot, waterfordi gróf, pápistaság- és felségsértés miatt fátylavilágnál lefejeztetett, és VIII-dik Henrik király' csatárai ügyfeleit darabokra vagdosák. Az utczákon egész éjjel egymásra lödöztek. Ez éjjel még csak bódéjában egy fiatal kézműves dolgozgatott, a' ki inkább el volt saját munkájával, mint a' csatával foglalva. Ez a' londoni híd kezdetén az első bódé volt. Jobbra alacsony ajtó, régi, vörös festésnek nyomai a' falon. Korán reggel mintegy két óra lehetett. A' csata közelében volt. A' golyók füttyülve repültek át a' Themzén. A' bódé ajtaján hirtelen kopogtatnak, az ajtón keresztül a' kézműves' lámpája bádjadtt világot vetve. A' kézműves felnyitá. Egy ismeretlen ember lépett be. Ez ember karjai közt egy gyermeket hozott, a' gyermek még pólyában és ijedt volt, 's igen síráncozott. Az ember a' gyermeket az asztalra tévé és mondá: itt e' teremtmény, a' kinek sem atyja, sem anyja nincs. Arra lassan eltávozott, 's az ajtót maga után bezárta. Gilbertnek, a' kézművesnek, magának szinte nem volt sem atyja, sem anyja. A' kézműves fölvevé a' gyermeket, az árva befogadá az árvát. Ő átvevé, ő örködött felette, ő ruházta, ő táplálta, ő nevelte, ő szerette e' gyermeket. Ő magát egészen e szegény kis te-

remtésnek szentelé, kit a' polgár háború véletlenül bódéjába vetett. Ő elfeledett mindent érette, fiatalságát, szerelmes kalandjait, gyönyör-élveit; ő e' gyermekben minden munkájának, hajlamainak, 's életének egyetlen tárgyát találja; 's annak már tizenhat éve, hogy mindez így történik. Gilbert a' kézműves ön volt, 's a' gyermek....

GILBERT. Jane volt. Minden a' mit mondasz, igaz; de mit akarsz ezzel?

AZ EMBER. Elfeledém neked mondani, hogy a' gyermek' pólyájához egy szeletpapír tüvel volt oda tűzve, 's azon e' szavak valának: „Legyen könnyörrel Jane iránt.“

GILBERT. 'S az vérrel volt odaírva. Én e' papírt kivettem, és mindig magamnál hordozom. De te engem kínpadra állítasz. Mit akarsz az-
zal? Szólj!

AZ EMBER. Valamit. — Ön látja, én önök történetét ismerem, Gilbert! Örködjék ön ma háza felett.

GILBERT. Mit akarsz te?

AZ EMBER. Szót sem többet. Ne menjen ön műhelyébe. Maradjon e' ház' közelében. Vigyázzon. Én, önnek sem barátja, sem ellenfele nem vagyok, de jó tanács, mit önnek nyujtok. Most hagyjon

el ön, nehogy magának ártson. Menjen ide fél-
 ré, de jöjjön, mihelyt ön segélykiáltásom' hallja.

GILBERT. Mit jelent ez? (Lassan eltávozik.)

Ötödik jelenés.

Az EMBER, egyedül.

— — A' dolog így jól van rendezve. Énnekem fiatal erőre van szükségem, ha helyzetem igénylendi. Gilbertet épen használhatom. — Úgy tetszik, mintha evezőcsapás és gitárpengés hallatszanék a' vízen. — Igen (A' korlát felé tér. Távolról gitárpengés és hangok hallhatók.) Ez az én emberem. — Ő közelg. Jó. A' halászt elküldi. Derekasan! (A' színpad' elejére visszatér.) Itt jön ő. (FABIANI FÁBIÁN fellép, köpenybe burkolva. Egyenesen a' házajtónak tart.)

Hatodik jelenés.

Az EMBER. FABIANI FÁBIÁN.

AZ EMBER. (Fabianit feltartja.) Egy szóra, ha önnek tetszik.

FABIANI. Ez ember hozzám szól, úgy gondolom. Ki ez a' gazember? Ki vagy te?

AZ EMBER. Akárki, tartson ön a' minek tetszik.

FABIANI. E' lámpa rosszul világít. De földön sárga sipka van, úgy rémlik előtttem, zsidósipka? Zsidó vagy te?

AZ EMBER. Igen, zsidó. Én önnek valamit mondani akarok.

FABIANI. Hogy hívnak téged?

AZ EMBER. Én önnek nevét tudom, és ön enyimet nem tudja. Ennyiben ön felett énnekem előnyöm van; engedje meg, hadd tarthassam meg.

FABIANAI. Te tudod az én nevem, te? Az nem igaz.

AZ EMBER. Én tudom ön' nevét. Nápolyban signor Fabianinak — Madridban don Fabiano-nak neveztetett, 's Londonban Fabiani Fábián — clanbrassili grófnak hívatik ön.

FABIANI. Vigyen el az ördög!

AZ EMBER. Isten védje önt!

FABIANI. Én téged megbotoztatlak. Én nem akarom, hogy nevem tudják, midőn éjjel így valamerre kimegyek.

AZ EMBER. Különösen ha ön oda megy, hova most indult.

FABIANI. Mit jelentsen az?

AZ EMBER. Ha a' királyné tudná!

FABIANI. Én sehova sem megyek.

AZ EMBER. Hátha Mylord! Ön a' szép Janet-, Gilbert a' kézműves' arájához megy.

FABIANI. (félre.) Ördögöt! ez veszélyes ember.

AZ EMBER. Akarja ön, hogy önnek még többet mondjak? Ön a' leánykát elcsábítá, és egy hónap óta önt már két éjjel magához bocsátá, 's ma harmadszor történik. A' szépecske önre várakozik.

FABIANI. Csendesesen, csendesesen! A' szádat ezüsttel dugjam-e be? Mennyit akarsz?

AZ EMBER. Azt mindjárt látni fogjuk. Elmondjam-e önnek, Mylord, azt is, miért csábította el a' leánykát?

FABIANI. Bizonyosan, mivel belé szerelmes lettem.

AZ EMBER. Nem. Az ön nem volt.

FABIANI. Én Janet nem szerettem volna?

AZ EMBER. Olly kevésbé, mint ön a' királynét nem szereti. Szerelem, nem; kiszámítás, az igen.

FABIANI. Ficzkó! te nem ember — de átöltözve mint zsidó — lelkiismeretem vagy.

AZ EMBER. Én, Mylord önnel, mint önnek lelkiismerete kívánok szólni. Az egész történet ennyiből áll. Ön a' királyné kegyencze. A' királyné grófi czímmel, és a' nadrág-renddel ajándékozá meg önt. Ez mind üres hang. A'

nadrág-rend csak rongydarab, a' grófság pusztaszó, 's az urasági czím most csak jogot ad arra, hogy az ember lefejeztethessék. Önnek, Mylord, szüksége volt jó szántóföldekre, jó uradalmak- és kastélyok- 's biztos jövedelmekre, még pedig jó pénzben. VIII-ik Henrik a' tizenhat évvel ez előtt lefejeztetett lord Talbot' jószágait elkobzá. Ön a' királynéval lord Talbot' jószágait magának ajándékozta. De, hogy az adományzás érvényes legyen, lord Talbotnak utód nélkül kellett volna elhálnia. Ha lord Talbotnak egy örököse mutatkoznék, úgy kétséget se szenved, miután lord Talbot Mária királynő- és anyja arragoniai Katalin mellett vérzett el, miután lord Talbot pápista volt, és Mária királynő szinte pápista, hogy azon esetre a' királyné öntől, bárha kegyencze is, Mylord, a' jószágokat visszaveendné, és kötelesség- 's hálaérzet- és valóságosságból az örökösnek vissza fogná adni. Ön ez oldalról magát meglehetősen biztosítva érzi. Lord Talbotnak egy kised leánykánál egyebem volt, 's ez is az időben, a' midőn atyja lefejeztetett, a' bölcsöből eltűnt, egész Angolhonban holtnak tartatott. De önnek kémei legújabbán fölfedezték, hogy azon éjjel, mellyen lord Talbot és pártja VIII-ik Henrik által megsemmítettett, egy gyermek egészen titokteljesen a'

londoni hídnál egy kézműveshez vitetett, 's ott fölnevelkedve Jane néven, valószínűleg Talbot Jane, az eltűnt kisdéd leánya légyen. E' véletlen igen rossz hatást tön. Talán valamelly nap késztetve lenni arra, hogy Shrewsbury, Wexfordtól, a' mi pedig igen szép város, 's a' pompás waterfordi grófságtól megválják, az keserű lett volna. Mit tegyen ön? Egy módot lelt ön, a' leánykát megsemmíteni. Más jobb ember őt megmérgezte, vagy megölte volna: ön, Mylord, jobban kezdé, ön megbecsteleníté őt.

FABIANI. Szemtelen!

AZ EMBER. Önnek lelkiismerete beszél önnel, Mylord. Más a' lánykát életétől fosztotta volna meg, ön becsületét és jövődjét rablotta el. Mária királynő, minden szerelmeskedései' daczára terméketlen.

FABIANI. Ez ember mindennek velején kereskedik.

AZ EMBER. A' királynőnek nincs jó egészsége; a' királynő elhalhat, 's akkor a' kegyencz, sírján felakad. Az anyagi bizonyítványok a' leánya' rangjára nézve könnyen feltalálthatnak, és akkor, ha már a' királynő elhalt, Jane, megfertőztetése' daczára, mint Talbot' örököse el fog ismertetni. Nos, ön ez esetet is belátta, ön szép külsejű ifjú úr, ön magát vele megszeret-

teté, 's őt magának teljesen átengedteté; legrosszabb esetben ön, őt nőül fogná venni. Ne borzadjon ön, Mylord, e' terv felett, én azt fölségesnek találom. Ha az nem volnék, a' mi vagyok, ön kívánnék lenni.

FABIANI. Köszönöm!

AZ EMBER. Ön a' dolgot ügyesen vitte. Ön saját nevét eltitkolá. A királynő előtt ön fel van fedezve. Az a' szegény pára úgy hiszi, hogy őt Somersetból, a' vidékről Pawlet Amyas nevű lovag csábítá el.

FABIANI. Mindent! Ő mindent tud! Most a' dologra. Mit kívánsz te tőlem?

AZ EMBER. Mylord, ha valakinél az iratok megvolnának, mellyek Talbot örökösének születése- létele-, 's jogaira világot vetnek, úgy ez eset önt olly szegénynyé fogná tenni, mint elődöm- Jóbot, 's úgy önnek semmi más kastélyok nem fognának kezén maradni, mint kastélyok Spanyolhonban, azok pedig önnek igen alkalmatlanok volnának.

FABIANI. Igen, de ez iratokkal nem bír senki.

AZ EMBER. Hátha.

FABIANI. Ki?

AZ EMBER. Én.

FABIANI. Hah! te nyomorék! az nem igaz. A' zsidó, ha szól, mindig hazudik.

AZ EMBER. Az iratokat én birom.

FABIANI. Te hazudsz. Hol vannak hát?

AZ EMBER. Zsebemben.

FABIANI. Én neked nem hiszek. Jó rendben vannak-e? Nem hiányzik-e valami belőlük?

AZ EMBER. Semmi sem hiányzik.

FABIANI. Úgy bírnom kell azokat.

AZ EMBER. Lassan!

FABIANI. Zsidó, add nekem ez iratokat.

AZ EMBER. Igen jól van. — Zsidó, nyomorult koldús, a' ki az utczákon ide 's tova ögyeleg, add nekem Shrewsbury városát, add nekem Wexford városát, add nekem a' waterfordi grófságot! — Egy kis alamizsna, ha önnek úgy tetszik!

FABIANI. Ez iratok rám nézve minden — rád semmik.

AZ EMBER. Renard Simon és lord Chandos énnekem jól meg fognák fizetni.

FABIANI. Renard Simon, és lord Chandos azon két eb, kik közé téged foglak felakasztatni.

AZ EMBER. Önnek nincs hozzám egyéb mondanója? Éljen boldogúl.

FABIANI. Megállj, zsidó! — Mit adjak neked az iratokért?

AZ EMBER. Valamit, a' mi önnél van.

FABIANI. Erszényemet?

AZ EMBER. Pfuj! Akarja ön az enyimet?

FABIANI. Mit tehát?

AZ EMBER. Önnek van egy okirata, melyet ön soha sem hagy el. Ez egy védlevél, melyet önnek a' királynő adott, keresztény koronájára megesküdvén, hogy annak, a' ki e' védlevelet felmutatja, a' mit csak kér — minden kegyelmet meg fog adni. Adja ön ezt ide, és Talbot Jane' okleveleit nyerendi érte cserében. Papír papírért.

FABIANI. Mit akarsz te e' védlevéllel kezdeni?

AZ EMBER. Ismerkedjék meg ön a' dologgal, Mylord. Én önnek saját történeteit elbeszéltem; most önnek a' magaméit mondom el. Én egyike vagyok a' legelső váltó-üzér zsidóknak a' Cantersten utczában Brüsseltől. Én pénzemet kölcsön szokom kiadni. Ez az én üzletem. Én kölcsönzök tízet, és énnekem visszafizetnek tizenötöt. Én kölcsönzök az egész világnak, kölcsön fognék adni az ördögnek, kölcsönzenék a' pápának. Éppen egy hónapja, hogy egyike adósaimnak elhalt, a' nélkül hogy megfizetett volna. Az a' Talbot-családnak egy öreg számüzött szolgája volt. A' szegény ör-

dög semmit sem hagyott hátra, mint néhány rongyot. Én lefoglaltatám. E' rongyok közt találtatott egy kis szekrény, és e' szekrényben iratok, Talbot Jane' iratai, Mylord, ennek a' legapróbb részletekig elbeszélte, és jobb idökre szolgálható, bizonyítványokkal ellátott történetével. Az angol királynő éppen akkoriban adá önnek Talbot Jane jószágait. No éppen akkoriban az angol királynőnek tíz ezer arany márkát kellett kölcsönzenem. Átláttam, hogy önnel itt valamire mehetek. Átöltözve angolhonba jöttem, kémkedtem önnek lépteit után, kikémleltem Talbot Janet, én magam, én mindent magam teszek. Ez úton kitudtam mindent, és most itt vagyok. Ön megkapja Talbot Jane' iratait, ha a' királynénak védlevelét nekem adja. Én arra fogom ráírni, hogy a' királynő énnekem tíz ezer arany márkát adjon. Énnekem itt a' cancellárián is tartoznak, de én méltányos akarok lenni. Tíz ezer arany márka, és semmi azontúl. Én ez öszveget nem öntöl követelem, mert azt csak koronás fő fizetheti meg. Reményelem, elég világosan beszéltem. Lássá, Mylord, két olly ügyes ember, mint ön és én, semmit sem nyernek vele, ha egymást megcsalják. Hahogy a' földről a' becsületesség teljesen elenyészne, úgy két gazember közt ismét föl kellene találtatnia.

FABIANI. Lehetetlen. Én neked ez okiratot oda nem adhatom. Tíz ezer arany márka! Mit mond a' királynő? És azután, holnap kieshetem kegyelméből; ez okírat az én védszentem, főm helyett ez okírat az én főm.

AZ EMBER. Mit tartozik az rám?

FABIANI. Kívánj más valamit.

AZ EMBER. De én azt akarom.

FABIANI. Zsidó, add ide Talbot Jane' íratait.

AZ EMBER. Mylord, adja ide a' királyné védlevelét.

FABIANI. No hát, átkozott zsidó, engedek kívánságodnak. (zsebéből egy íratot von elő.)

AZ EMBER. Mutassa ön a' királynő védlevelét.

FABIANI. Mutasd te Talbot' íratait.

AZ EMBER. Azután (Közelednek a' lámpákhoz. Fabiani a' zsidó mögött áll, és bal kezével az íratot szeme elébe tartja. A' zsidó vizsgálja.)

AZ EMBER. (olvassa) „Mi, Mária, királynő . . .“ — Jó! — Ön látja, én önhez hasonlok, Mylord. Én mindent átgondoltam. Én mindent előre láttam.

FABIANI. (Jobbjával törét rántja, 's torkába szúrja) Ezt kivevén.

AZ EMBER. Oh! áruló . . . — Segítség! (Elesik. Esés közben a' nélkül, hogy Fabiani észrevenné, egy lepecsételt csomagot maga megett az árnyba vet.)

FABIANI. (a' tetemen áthajolva) Lelkemre, meghalt! — Gyorsan az iratokat! (A' zsidót végig kutatja) De mi ez! semmi, semmi nincs nála! semmi irat a' vén ebnél! Ő hazudott, ő engem megcsalt! Ő engem meglopott. Nézze az ember, az átkozott zsidó! Oh! nincs nála semmi, vége van. Én őt hasztalan öltem meg! Ők ilyenek mindnyájan, a' zsidók. Hazudni és lopni, ebből áll az egész zsidóság. El a' holttemmel, ez ajtó előtt nem hagyhatom (A' színpad háttérére tér.) Talán még a' hajós itt van, hadd segítsem a' Themzébe vetnem (Leszökik 's a' korlát mögött eltűnik.)

GILBERT. (az ellenkező oldalon fellép) Úgy tetszett, mintha kiáltást hallottam volna. (megpillantja a' lámpa alatt elterült tetemet) Valaki meggyilkoltatott! — A' koldús!

AZ EMBER. (félíg fölemelkedve) Ah!... Ön későn jő, Gilbert. Újjával azon helyre mutat, hova a' köteget dobta) Vegye azt; ezek iratok, mellyek igazolják, hogy Jane, önnek arája, az utolsó lord Talbot' leánya 's örököse. Az én gyilkosom Clanbrassil, a' királyné kegyencze. Ah, megfúlok! — Gilbert, boszúlj meg engem, és boszúld meg magad' is!... — (Meghal).

GILBERT. Meghalt! — Boszúljam meg magam? Mit akar azzal mondani? Lord Clan-

brassil? a' királyné' kegyencze? Oh, szédülök bele. (Megrázza a' holtat) Szólj még egy szót! — Ő meghalt.

Hetedik jelenés.

GILBERT. FABIANI.

FABIANI. (Visszajő) Ki van itt?

GILBERT. Valaki egy embert gyilkolt meg.

FABIANI. Nem, egy zsidót.

GILBERT. Ki gyilkolá meg ez embert?

FABIANI. Igazán, ön vagy én!

GILBERT. Uram!

FABIANI. Nincs tanú. Egy holttem a' földön, 's két férfi mellette. Ki a' gyilkos? Semmi sem igazolja, hogy egyik inkább lehessen mint a' másik, inkább én mint ön.

GILBERT. Nyomorúlt! Ön a' gyilkos.

FABIANI. Nos igen, valóban én vagyok! — És azután?

GILBERT. Én az örséget fogom ide hívni.

FABIANI. Ön nekem segíni fog, a' holttestet a' vízbe vetni.

GILBERT. Én önt el fogom fogatni és megfenyítetni.

FABIANI. Ön énnekem segélni fog a' holttestet a' vízbe vetni.

GILBERT. Ön szemtelen!

FABIANI. Higgyen nekem, csináljunk el minden nyomot, önt inkább érdekli, mint engem.

GILBERT. Ez már sok.

FABIANI. A' csínt kettőnk közül egyik követte el. Én, én nagy, nemes úr vagyok, ön egy csavargó, koldús, egy ember a' pórnépből. Egy nemes ember, ha zsidót öl meg, büntetés-pénzt négy sous-t fizet. A' pór ember pedig, ha egyet megöl, felakasztatik.

GILBERT. Ön ollyasmit merészlene?

FABIANI. Én, följelentem önt, ha engem ön följelent. — Énnekem inkább hisznek, mint önnek. A' fogadás mindenesetre egyenlőtlen. Négy sous rámnézve, 's önnek az akasztófa.

GILBERT. Semmi tanú! semmi bizonyítvány! Oh! fejem zavart. A' gaz-ember megfogott, igaza van.

FABIANI. Segéljek önnek, a' holttestet a' vízbe vetni?

GILBERT. Ön az ördög!

FABIANI. (Gilbert a' holttestet fejénél, 's Fabiani lábánál fogja; a' korláthoz viszik) Igen. — Lelkemre, kedvesem, én igazán többé nem tudom, kettőnk közül ez embert ki ölte meg. (A' korlát mögött lefelé térnek.)

FABIANI. (Visszajő) Megtörtént. — Jó éjt, barátom, menjen ön dolgára (A' háznak tart, 's körül tekint, észrevéve, hogy Gilbert őt kíséri) Nos, mit akar ön? Valami kis pénzt önnek fáradságaért? Tulajdonkép önnek semmivel nem vagyok adósa; de azér vegye. (Gilbertnek erszényét átadja, a' ki tagadó mozdulatot tesz, azután egy, magát másra határozó ember' arcvonásaival, elveszi) Most el! Nos, mire vár még ön?

GILBERT. Semmire.

FABIANI. Lelkemre, maradjon itt, ha önnek úgy tetszik. A' szép csillagok önnek — 's a' szép leányka az én számomra. Isten önnel. (A' háztónak tart, 's azt felnyitni készül.)

GILBERT. Hova megy ön?

FABIANI. Igazán! haza.

GILBERT. Mit, haza?

FABIANI. Igen.

GILBERT. Ki álmodik hát kettőnk közül? Ön épen most mondá, a' zsidó gyilkosa én volnék; 's ön most azt mondja, ez a' ház öné volna.

FABIANI. Vagy kedvesemé, a' mi egyre megy.

GILBERT. Ismételje ön, a' mit mondott.

FABIANI. Én mondom önnek, barátom, ha tudni akarja, hogy e' házban egy szép leányka, Jane nevezetű lakik, 's ez az én kedvesem.

GILBERT. És én, Mylord, azt mondom neked, hogy te hazudsz! Én mondom neked,

hogy te hazug ember és gyilkos vagy; én mondom neked, hogy a' te anyád országos vásáron a' bakótól seprüztetett meg, 's hogy én, fejed a' kezemmel, nyelved pedig fogammal fogom szétmarczangolni.

FABIANI. Nos! nos! Micsoda ördögfiú ez?

GILBERT. Én Gilbert a' kézműves vagyok. Jane az én arám.

FABIANI. És én, én Pawlet Amyas lovag vagyok. Jane az én kedvesem.

GILBERT. Hazudsz! azt mondom, te lord Clanbrassil, a' királyné kegyencze vagy. Élhetetlen, azt hívéd, én nem tudom.

FABIANI. (félre) Ma éjjel az egész világ ismer. Még egy veszélyes ember, a' kit el kell lábálól tennem.

GILBERT. Mond azonnal, hogy hazudtál, mint egy gazember, 's hogy Jane nem kedvesed.

FABIANI. Ismered kéziratát? (zsebéből egy hiletet von ki) Olvasd ezt. (félre, míg Gilbert a' papírt szétbontogatja reszketve) Be kell mennie, és Janeval összevesznie; addig embereimnek lesz idejük ide érkezni.

GILBERT. (olvassa) „Én ma éjjel egyedül leszek, ön jöhet.“ Mylord, te arámat megbecstelenítéd, te gazember vagy! Adj elégtételt.

FABIANI. (kardját kezébe véve) Szívesen, hol van a' kardod?

GILBERT. Oh irtózatos! A' néphez tartozni! Semminek sem lenni az embernél, sem kard, sem törnek! Menj, én éjjel valamelly utcasarkon ki foglak lesni, tőt szúrok nyakadba, és agyon foglak fojtani, nyomorult!

FABIANI. Nos! nos! Ön igen indulatos, barátom.

GILBERT. Oh, Mylord! én rajtad meg fogom magam boszúlni.

FABIANI. Rajtam fogod megboszúlni! Te olly alatt, és én olly fent! Te bolond vagy! Én téged kikaczaglak.

GILBERT. Te kikaczagsz engem?

FABIANI. Igen.

GILBERT. Te lásd!

FABIANI. (félre) A' nap feljöttét ez embernek nem szabad megérnie. (hangossan) Barátom, hallgass reám, és menj haza. Sajnálom, hogy a' titkot fölfeded, de a' szépecskét én, neked hagyom. Különben sem volt czélom, a' kalandot tovább vinni. Térjen haza. (Egy kulcsot Gilbert' lábaihoz vet) Ha nincs kulcsod, itt van egy. Vagy pedig ha akarod, csak négyszer kell az ablaktáblán kopogtatnod. Jane azt hívén, én vagyok, fel fogja neked nyitni. Jó éjt. (el.)

Nyolczadik jelenés.

GILBERT, egyedül.

Elment! Ő nincs itt többé! Én öt lábaimmal szét nem gázoltam! Énnekem el kellett öt bocsátanom! semmi fegyver nálam! (A' földön észreveszi azon tört, mellyel lord Clanbrassil a' zsidót megölte; nagy hirtelenséggel felkapja) Ah, te későn jössz! te már csak engem fogsz megölni! de mindegy, akár az égből hullottál alá, akár a' földből termettél elő, én áldalak érte! Oh! Jane engem elárult! Engem Jane e' gazembernek eladott! Jane, lord Talbot örököse! Jane rámnézve veszve van! Oh istenem! mindezek egy óra alatt olly sok borzasztó események, hogy egy fő el sem viselheti! (Benard Simon a' sötétben a' színpad' háttérén megjelen) Oh! magam ez emberen megboszulni! magam lord Clanbrassilon megboszulni! Ha én a' királyné' palotájához megyek, a' szolgák lábaikkal fognak, mint az ebet onnan elrugdosni. Oh! én örült vagyok; főm meg nem bírja. Oh! mit gondolok én a' halállal, csak magam megboszuljam! Én e' boszúért véremet od'adnám! Senki nincs e' nap alatt, a' ki velem így alkura lépne? Ki fog engem lord Clanbrassilon megboszulni 's éltetmet jutalmúl átvenni?

Kilenczedik jelenés.

GILBERT. RENARD SIMON.

RENARD SIMON. Én.

GILBERT. Te! Ki vagy te?

RENARD SIMON. Én vagyok azon ember, a' kit te kívánsz.

GILBERT. Tudod te, ki vagyok én?

RENARD SIMON. Te vagy azon ember, kire szükségem van.

GILBERT. Énnekem még csak egy gondolatom van, tudod te azt? Lord Clanbrassilon magam megbosszúlni, és meghalni?

RENARD SIMON. Te lord Clanbrassilon megfogod magad bosszúlni és meghalni.

GILBERT. Köszönöm, akárki légy!

RENARD SIMON. Igen, a' mit kívánsz, teljesüljön a' te bosszúd; de ne feledd, mi föltét mellett. Éltedet akarom.

GILBERT. Vedd el.

RENARD SIMON. Megegyezünk?

GILBERT. Igen.

RENARD SIMON. Kövess engem.

GILBERT. Hová?

RENARD SIMON. Meg fogod tudni.

GILBERT. Emlékezz, a' mit énnekem fogadtál: engem megboszúlni!

RENARD SIMON. Emlékezz, a' mit énnekem fogadtál: meghalni!

Második felvonás.**A' KIRÁLYNÉ.****Személyek :**

A' KIRÁLYNÉ.

GILBET.

FABIANI FÁBIÁN.

RENARD SIMON.

JANE.

Nemesek, Bakó.

(A' királyné egyik szobája. Az evangelium egy nyoszolya-polczon felütve. A' királyi korona egy zsámolyon. Mellék-ajtók. Egy széles ajtó a' háttéren. A' háttér' egy része szőtt kárpittal van elrejtve.)

Első jelenés.

A' KIRÁLYNÉ, dúsan öltözve, pamlagon. FABIANI FÁBIÁN, oldalt egy zsámolyon ülve, pompásan öltözve, 's a' nadrágrenddel.

FABIANI. (gultárral kezében, dall.)

Ha álmodsz, olly szelíden

Elöttem, kedvesem,

Ajkad' lehelletét is,

Mint dalt úgy élvezem.

Fátyol- 's ruhából bontakozva
Édesden tűn fel tetemed.

Aludj! örökre kedves,
És üdv legyen veled!

Ha hallom ajkaidról,
Hogy engem' te szeretsz,
Úgy itt e' földön is már
A' menybe bévezetsz.
Örök, de tiszta szenvedélytől
Lángol tekinteted!

Oh hölgy, te drága lélek,
Üdv 's boldogság veled!

Négy bűvös szó igézi
Széppé az életet,
Ez ad szeretve néki
Irigylendő becsét.

Ez napja életünknek,

Örökké ifjan éldelem:

„Ábrándozás, dal, és kék,

'S a' legfőbb — szerelem!”

(A' guitárt félre teszi) Oh! én önt, asszonyom, jobban szeretem, mint kifejezhetem! De ez a' Renard Simon! ez a' Renard Simon! hatalmasb itt, mint maga ön, én gyűlölöm őt.

KIRÁLYNÉ. Ön tudja jól, hogy én arról nem tehetek, Mylord. Ő itt a' spanyol koronaörökös'- az én jövőendő férjem' követe.

FABIANI. Ön' jövőendő férjeé!

KIRÁLYNÉ. Csendesen, Mylord, ne beszél-

jünk arról többé. Én önt szeretem, mit kíván ön többet? És most ideje, hogy ön távozzék.

FABIANI. Mária, még egy perczig!

KIRÁLYNÉ. De ez az óra, mellyben a' titkos tanács egybegyül. Eddig csak a' nő volt itt, most a' királynénak kell megjelenni.

FABIANI. Én akarom, hogy a' nő, a' királynét az ajtó előtt várakoztassa.

KIRÁLYNÉ. Ön akarja! Ön akarja! Ön! Nézen rám, Mylord. Te neked, Fábián, szép és bájosló föld van.

FABIANI. Oh, ön igen szép! Önnek semmi-re a' világon, csupán szépségére volna szüksége, hogy mindenható legyen. Önnek homlokán van már valami, mi a' királynét elárulja; elanynyira, hogy ön' állását inkább mutatja, mint koronája.

KIRÁLYNÉ. Ön hizelg.

FABIANI. Én szeretlek téged.

KIRÁLYNÉ. Te engem' szeretsz, nemde? Mond azt még egyszer, és így énnekem, e' szemekkel. Ah! mi szegény nők, mi soha sem tudjuk igazán, egy férfi szívében mi rejlik; önök' szemeinek hinnünk kell, pedig a' legszebb szemek, Fabiani, a' legcsúfosabban hazudnak. De a' tieid, Mylord, azok szeplőtlenek és tiszták, 's hazudni képtelenek, nemde? Igen, a' te te-

kinteted, szép apródom, nyílt és becsületes. Oh! égi szemekkel bírni, 's azokkal csalni, ördögi mesterség volna. Te szemeidet angyal- vagy az ördögtől loptad.

FABIANI. Sem angyal, sem ördög nem vagyok. Egy férfi, a' ki önt szereti.

KIRÁLYNÉ. Ki a' királynét szereti?

FABIANI. Nem; Máriát.

KIRÁLYNÉ. Halld, Fábían, én is szeretlek téged. Te ifjú vagy, találkozik sok szép fiatal nő, tudom, a' ki rád igen szívesen pillant. Végre is, egy királynéba beleun az ember, csak úgy mint másba. Ne szakassz félben. Én akarom, hogy te nekem add tudtomra, ha más nőt fogsz szeretni. Talán úgy megbocsátok neked, ha tudtomra adod. De ne szakassz mégis félben. Igaz, vannak perczeim, mellyekben téged' inkább halva, mint mással kívánlak boldognak lenni; de vannak ismét olly perczeim is, mellyekben téged' inkább boldognak látni akarlak. Istennem, én nem tudom, miért tartanak engem' rossz nőnek.

FABIANI. Én egyedül veled lehetek boldog, Mária. Én csak téged szeretlek.

KIRÁLYNÉ. Bizonyosan? Nézz rám. Bizonyosan? Oh! én néha féltékeny vagyok; képelem magamnak, — mert mellyik nőnek nincse-

nek olytatén gondolatai? én képzelem magamnak, mintha te engem' megcsalnál. Én látatlan szeretnék lenni, téged követni, és mindig tudni akarnám, mit teszel te, mit szólsz, és hol jársz te. A' tündérmesékben van olyan gyűrű, melly az embert látatlanná teszi, én koronámat adnám e' gyűrűért. Én mindig azt képzelem magamnak, te a' szép leánykákhoz jársz a városban. Oh! te engem' meg ne csalj, látod!

FABIANI. De, asszonyom, üzze el magától e' gondolatokat. Én önt csalnám meg, az én jó királynémat, az én jó úrnőmet! Úgy a' leghálatlanabb, legnyomorúttabb embernek kellene lennem a' világon! De én téged' szeretlek, Mária! de én téged imádlak! de én más nőre rá sem is nézhetek! Én szeretlek téged', mondom; de nem látod-e szemeimből? Oh én istenem! az igazságnak olly saját hangja van, hogy róla meg kellene győződöd. Lásd, szemlélj meg engem' igazán, úgy nézek-e ki, mint a' melly ember téged' elárúlhatna? Ha férfi a' nőt elárulja, azonnal kiismerszik rajta. A' nők az illyesekben nem igen szoktak csalódní. És azután, Mária, milly perczet választasz te, e' kelemetlen érzet' nyilvánítására? éltem' legfőbb perczét, mellyben talán téged' leginkább szeretlek. Az igaz, énnekem úgy tetszik, mintha én téged'

még soha így, miként ma, nem szerettelek volna. Én jelenleg nem a' királynével beszélek. Igazán mondva, én kikaczagom a' királynét. Mit árthat énnekem a' királyné? ő legfőlebb is fejemet elüttetheti, Mit tesz az? Te, Mária, szívemet szakaszthatod meg! Nem fenségedet, Mária, én téged szeretlek. A' te szép, gyengéd kezeid' csókolgatom, 's imádom én, nem önnek koronáját, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Köszönöm, Fábiánom. Élj boldogul. Én istenem, Mylord, milly ifjú ön! Ez a' szép haj, 's ez a' bájoló fő itt! — Jöjjön ismét egy órával ön később.

FABIANI. Mit ön egy órának mond, az énnekem örökkévalóság! (Elmegy. Mihelyt eltávozik, a' királyné hirtelen fölkel, 's egy rejtek ajtóhoz térve, azt felnyitja, és rajta Renard Simont bebocsátja.)

Második jelenés.

A' KIRÁLYNÉ. RENARD SIMON.

KIRÁLYNÉ. Jöjjön be, kormányzó úr. Nos, itt maradt ön? Hallá ön öt?

RENARD SIMON. Igen, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Mit szól ön hozzá? Oh, ő a' legnagyobb ámitó 's gazember a' világon! Mit szól ön hozzá?

RENARD SIMON. Én csak azt mondom, asszonyom, hogy ez ember a' gaz nevet mindig magával hordja.

KIRÁLYNÉ. És ön bizonyos benne, hogy e' nőhez éjjelenként jár? Ön látta őt?

RENARD SIMON. Én, Chandos, Clinton, Montagu, 's tíz tanú.

KIRÁLYNÉ. Ez gyalázatos!

RENARD SIMON. Azonfelül, hogy a' királyné ügye még világosabban legyen igazolva, a' lányka itt van, miként felségednek már jelentém. Én őt ma éjjel házánál fogattam el.

KIRÁLYNÉ. De, uram, e' bűn nem elegendő-e arra, hogy ez embernek feje vétessék.

RENARD SIMON. Hogy az éjjel szép leánynakánál járt? Nem, asszonyom. Felséged Trogmortont ugyan ilyen kihágásért törvényszék elé állítá. Trogmorton fölmentetett.

KIRÁLYNÉ. De Trogmorton' biráit meg is fenyítém.

RENARD SIMON. Lásson utánna, hogy Fabiani biráit szinte ne kelljen megfenyítnie.

KIRÁLYNÉ. Oh! miként boszúljam meg ez árulón magam?

RENARD SIMON. Felséged a' boszút biztos úton akarja-e intéztetni?

KIRÁLYNÉ. Olly úton, melly hozzám méltó legyen.

RENARD SIMON. Trogmorton fölmentetett. — Csak egyetlen mód van, 's ezt már említém fel-ségednek. Ez ember, a' ki itt van...

KIRÁLYNÉ. Megtesz-e mindent a' mit aka-rok?

RENARD SIMON. Igen, ha ön is mindent megtesz, a' mit ő akar.

KIRÁLYNÉ. De ráteszi-e éltét?

RENARD SIMON. Ő feltéteket szab, de éltét ráteszi.

KIRÁLYNÉ. Mit akar ő? tudja ön?

RENARD SIMON. Azt, mit ön is akar, ma-gát megboszúlni.

KIRÁLYNÉ. Hagyja őt bejönni, és marad-jon ön olly közel, a' mennyire csak hangomat meghallhatja. — Kormányzó úr!

RENARD SIMON. (visszatérve) Asszonyom!

KIRÁLYNÉ. Mondja meg ön lord Chandos-nak, hat csatárral bejövén, ez oldalszobában mindenkor készen legyen. 'S a' hölgy is hogy azonnal bejöhessen. — Menjen! (Renard Simon elmegy.)

KIRÁLYNÉ. (egyedül.) Oh, ez rettenetes lesz! (Egy mellékajtó felnyílik. Renard Simon és Gilbert belépnek.)

Harmadik jelenés.

A' KIRÁLYNÉ. GILBERT. RENARD SIMON.

GILBERT. Ki előtt vagyok?

RENARD SIMON. A' királyné előtt.

GILBERT. A' királyné előtt?

KIRÁLYNÉ. Igen, a' királyné előtt. Én vagyok a' királyné. Nincs időnk most a' csudálkozásra. Ön, uram, Gilbert a' kézműves. Ön, itt valahol a' folyam' partján lakik, bizonyos Janeval, a' kivel ön jegyet váltott, 's a' ki önt megcsalta, és pedig kedvese bizonyos Fabiani, a' ki engem' csalt meg, engem'. Ön meg akarja magát boszúlni, és én szinte meg akarom magamat. Hogy ezt elérhessük, önnek élte felett tetszésem szerint kell rendelkezhetnem. Önnek azt kell mondania, a' mit én parancsolok; bármi legyen az. Önre nézve sem igazság- sem hazugságnak, sem jó- vagy rosznak, sem jog- vagy jogtalanságnak nem szabad többé léteznie, semmi egyébnek, mint az én boszúm- 's az én akaratomnak. Ön enged ez ügyben magammal 's önnel azt tétetni, a' mit én akarok. Beleegyez ön?

GILBERT. Asszonyom . . .

KIRÁLYNÉ. Boszút, azt nyerni fogsz. De előre megmondom, neked meg kell halnod. Ez minden.

Hadd halljam feltéteid'. Ha van agg anyád : asztalát aranyokkal töltsem-e meg ? Szólj, én megteszem. Add el nekem élted' olly drágán, a' mint akarod.

GILBERT. Én többé, asszonyom, nem számom el magam' halálra.

KIRÁLYNÉ. Mit !

GILBERT. Lássa felséged, én egész éjjel arról gondolkoztam; énnekem még ez ügyben semmi sem bizonyítatot be. Én egy emberre találtam, a' ki dicsekedett vele, hogy Jane kedvese. Mi bizonyítja, hogy ez ember nem hazudhatott ? Egy kulcsot is láttam. Ki bizonyítja, hogy azt nem orzotta ? Láttam egy levelet. Mi bizonyítja énnekem, hogy annak írására nem erőszakkal készítették őt ? Különben többé nem is emlékszem rá, ha valljon az ő kézírata volt-e. Sötét volt. Én zavart valék. Semmit sem láttam. Én olly könnyen el nem dobhatom éltemet, melly ollyan drága, mint öné. Én nem hiszek semmit, én bizonyosat nem tudok, én Janet nem láttam.

KIRÁLYNÉ. Látszik, hogy szerelmes vagy ! Te ollyan vagy, mint én, daczolsz a' bizonyítékok ellenében. És ha majd te Janeet látandod, bűnét elismertetni hallandod, fogod-e azt tenni, a' mit én akarok ?

GILBERT. Igen, de csak egy feltét mellett.

KIRÁLYNÉ. Később meg fogod azt nekem mondani. (Renard Simonhoz) Azonnal a' hölgyet. (Renard Simon el. A' királyné Gilbertet egy kárpit mögé állítja, melly a' szoba' hátrészét valamennyire elszigeteli.) Rejtsd ide magad'. (JANE halványan 's reszketve belép.

Negyedik jelenés.

A' KIRÁLYNÉ. JANE. GILBERT (a' kárpit mögött.)

KIRÁLYNÉ. Közelebb, ifjú leányka! Te tudod kik vagyunk?

JANE. Igen, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Te tudod, ki azon férfi, a' ki téged' elcsábított?

JANE. Igen, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. O téged' megcsalt! Ő magát valami Pavlet Amyas nevű nemesnek adá ki?

JANE. Igen, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Te tudod most, hogy ő Fabiani Fábián, a' clanbrassili gróf.

JANE. Igen, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Ez éjjel, a' midőn téged' házadnál elfogtak, te légyottot ígérél neki, vártad te őt?

JANE. (Kezeit törve) Istenem, asszonyom!

KIRÁLYNÉ. Felelj.

JANE. (Bágyadt hangon.) Igen.

KIRÁLYNÉ. Tudod, hogy többé semmit nem remélhettek; sem ő, sem te?

JANE. Semmit, mint a' halált! Ez egy remény.

KIRÁLYNÉ. Beszélj el az egész eseményt. Hol találkoztál te ez emberrel először?

JANE. Először, hogy őt láttam, akkor volt... de minek mindez? Egy nyomorult leány a' nép-
ből, szegény és hiú, együgyű és tetszvágyó, a'
pipere- 's szép külsőbe bolondúlva, a' ki magát
egy nagy úr' pompájától el hagyja vakittatni, ez
minden. Én elcsábítottam; én megbecsteleníttetem;
én veszte vagyok. Én többet nem mondhatok. Én
istenem, asszonyom, nem látja-e ön, hogy min-
den szó, melyet ejtenem kell, megöl engem'.

KIRÁLYNÉ. Jól van.

JANE. Oh, önnek haragja rettenetes, jól
tudom asszonyom. Előre meghajtom főm' a' bün-
tetésnek, melyet ön rám mér.

KIRÁLYNÉ. Én, büntetést rád! Mit aggód-
nám én miattad, bolond nő! Ki vagy te, nyo-
morult teremtes, hogy a' királyné veled foglal-
kozzék? Nem, Fabiani, ez az én boszúm' tár-
gya. A' mi téged' illet, hölgyecském, a' te bün-
tetésed' más veszi által.

JANE. Jó, tehát, asszonyom, adjon ön ál-
tal, a' kinek akar, büntessen meg, a' mint ön
akarja, én mindent szenvedni fogok, a' nélkül
hogy panaszkodnám, de önnek meg fogom kö-
szönni, csak kérelmem' hallgassa meg ön. Van

egy ember, a' ki engem' még bölcsőmben vett magához, a' ki engem' felfogott, a' ki engem' nevelt, engem' táplált, engem' szeretett, engem' még most is szeret; egy férfiú, a' kire én méltatlan vagyok, a' ki ellen én nehéz vétket követtem el, a' kinek képét én most is imádom, 's mint istené, szentély gyanánt, szívem' mélyében rejlik: egy férfiú, a' ki kétségen kívül ez órában, mellyben én önnel szólok, házat üresen, elhagyatva, pusztán leli, és erről semmit sem tud, 's kétségbeesésből saját haját tépdesi. És így kérem felségedet, ne is tudjon soha mindezekről semmit; vesszek el egyszerre, a' nélkül hogy valaha megtudná, mi lett belőlem, mit cselekedtem, avagy ön mit tőn velem. Ah istenem! én nem tudom, ha magam' elég világosan fejeztem-e ki; de ön érezheti, hogy énnekem egy barátom, egy nemes és nagylelkű barátom van; — szegény Gilbert! Oh igen, ez mind igaz — a' ki engem' becsül, engem' szeplőtlennek hisz, 's a' kitől én megvettetni 's gyűlöltetni nem a-karnék. — Ön ért engem', asszonyom. Lássá ön, e' férfiú' becsülése én előttem több mint az élet! És mindez neki szörnyű bánatot fogna okozni! Egy illy csapás! Ő először nem fogná elhinni! Én istenem! szegény Gilbert! Oh asszonyom! legyen ön részvéttel iránta 's irántam. Ő nem

vétett ön ellen semmit. Ne tudjon meg semmit, az ég' nevében, kérem! igen, az ég' nevében! Ne tudja meg, hogy vétkes vagyok; ő meg fogná magát gyilkolni. Ne tudja meg, ha elhaltam; ő el fogna utánam halni.

KIRÁLYNÉ. Azon ember, a' kiről ön szól, itt van; ő hallja önt, elítéli 's megbünteti önt.
(Gilbert mutatja magát.)

JANE. Ég! Gilbert!

GILBERT. (A' királynéhez) Éltem öné, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Jó. Vannak önnek némi feltétei?

GILBERT. Igen, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Mik azok? Mi fejedelmi szavunkat adjuk rá, hogy előlegesen is jóváhagyjuk.

GILBERT. Lássa ön, asszonyom. — Igen egyszerű. A' hálának egy neme, mellyet én önnek udvarából egy úr irányában kívánnék leróni, a' ki énnekem egyszer sok munkát adott.

KIRÁLYNÉ. Szóljon!

GILBERT. Ez úrnak titkos viszonya volt egy hölgygel, a' kivel nem nőszülhetett, mert egy számüzött család' sarjadékával lépett viszonyba. E' nő, a' ki eddig elrejtve éldegélt, egyetlen leánya 's örököse a' nyolczadik Henrik alatt lefejeztetett lord Talbótnak.

KIRÁLYNÉ. Mit! Bizonyos vagy-e abban, a' mit mondasz? Talbot János, a' keresztény lord, lovagias védnöke arragoniai anyámnak, ő hagyott volna egy leánykát hátra, azt állítod? Koronámra, ha ez igaz, úgy ezen gyermek az én gyermekem; 's a' mit Talbot János angolhoni Mária anyjáért tön, ugyanazt fogja angolhoni Mária, Talbot János' leányaért cselekedni.

GILBERT. Úgy bizonyára felséged szerencsájének fogja tartani, hogy lord Talbot' leányának atyja' jószágait is visszaadassa?

KIRÁLYNÉ. Igen, bizonyosan; 's Fabianitól el fognak vétetni! De vannak-e kellő bizonyítványok ez örökös' létele iránt?

GILBERT. Igen, kéznél vannak.

KIRÁLYNÉ. Különben, ha bizonyítványok nem taláztatnának, fognék előszereztetni. Hiába nem vagyok királyné.

GILBERT. Felséged lord Talbot leányának a' jószágot, czímet, rangot, családnevet, atyja czímerét és jelszavát vissza fogja adni. Felséged a' száműzetést meg fogja szüntetni 's életét biztosítani. Felséged e' férfival el fogja őt jegyeztetni, ez egyetlennel, a' kihez ő nőül mehet. E' feltétek mellett, asszonyom, ön velem parancsolhat, szabadságom, éltem 's akaratom felett, mint ön akarja rendelkezhet.

KIRÁLYNÉ. Jó. Én teljesíteni fogom, a mit ön mondott.

GILBERT. Felséged tenni fogja, a' mit elszámoltam. Az angol királynő énnekem, Gilbert kézművesnek, koronája- 's e' nyitva levő evangeliumra, itt, meg fog esküdni.

KIRÁLYNÉ. Én esküszöm neked itt e' korona- 's e' szent evangeliumra.

GILBERT. A' szerződés meg van kötve, asszonyom. Készíttesen ön egy sírt az én- 's egy menyasszony-ágyat a' jegyesek' számára. Azon úr, a' kiről én szóltam, Fabiani, a' clanbrassili gróf. Talbot örököse, im itt van.

JANE. Mit mond ő?

KIRÁLYNÉ. Mi örült emberrel van énnekem dolgom? Mit jelentsen az? Mester, vigyázzon, ön igen vakmerő, az angol királynét így ingerelni! — A' királyi termek olly helyek, hol a' kiejtendő szavakat meg kell válogatni; lehetnek esetek, hogy a' szavak fő-veszteséget vonnak maguk után!

GILBERT. Az én főm, asszonyom, az öné. 'S én, én ön' esküjét bírom.

KIRÁLYNÉ. Ön nem komolyan szól. Ezen Fabiani! 'S ez a' Jane!... — Menjen el vele!

GILBERT. Ezen Jane, lord Talbot leánya 's örököse.

KIRÁLYNÉ. Eh! Káprázatok! Merő ábrándok! Ostobaság! A' bizonyítványok, bír ön azokkal?

GILBERT. Tökéletesen. (Kebőlél egy csomó íratot vonva elő) Olvassa ez' íratokat.

KIRÁLYNÉ. Van időm, önnek íratait olvasni? Kívántam-e ön íratait? Mit tartoznak rám? Önnek íratait, lelkemre, ha valamit igazolnak, tűzbe szórom mindnyáját, hogy semmi sem maradjon belőlük.

GILBERT. Semmi, mint önnek esküje, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Az én esküm! Esküm!

GILBERT. A' korona-'s az evangeliumra, asszonyom. Vagyis más szavakkal önnek feje-, s lelkére, önnek éltére ezen-'s üdvére a' más-világon.

KIRÁLYNÉ. De mit akarsz te, tehát? Hittemre mondom, te tébolyodott vagy!

GILBERT. Mit akarok? Jane rangját elveszté, adja ön neki vissza! Jane becsületét elveszté; adja ön neki vissza! Nyilvánítsa ön őt lord Talbot leánya-'s lord Clanbrassil' nejének, és akkor vegye ön életemet!

KIRÁLYNÉ. Éltedet! Mit kezdjek akkor én a' te élteddel? Csak azért akartam elfogadni, hogy magam' ez emberen, Fabianin megboszúlhassam!

Te tehát semmit nem értesz? Én téged' olly kevésbé értelek. Így boszúlod meg hát magad? Oh ez emberek a' népből mind ostobák! És azután, hiszem is én a' te nevetséges történetkédet Talbot' leányáról? Az iratok! Te nekem az iratokat hozod fel! Én nem akarom azokat látni. Hah! egy hölgy elárul téged, és te a' nagylelkű szerepét játszod! A' mint akarod. Én nem leszek nagylelkű, nem! Az én szívemben düh, és gyűlölség uralkodik. Én meg fogom magam boszúlni, és te segíni fogsz. De ez az ember bolond! Egy bolond! Igazán bolond! Én istenem! De miért is kell ő nekem? valóban kétségbe ejtő, ha az embernek komoly dolognál kell illy egyéneket felhasználnia!

GILBERT. Én bírom önnek, mint keresztyén királynénak szavát. Lord Clanbrassil Janet elcsábítá, most vegye nőül.

KIRÁLYNÉ. 'S ha ő vonakodnék?

GILBERT. Úgy ön kényszeríteni fogja.

JANE. Oh nem! Gilbert, legyen irgalmas!

GILBERT. Jó tehát! Ha vonakodnék, a' gazember, úgy tegye felséged velem és ő vele, a' mit akar.

KIRÁLYNÉ. (Vidámon) Hah! ez minden, a' mit akarok.

GILBERT. Ha ez megtörténik, 's a' water-

fordi grófnök' koronája ünnepélyesen Talbot Jane fejére fog tétetni, úgy mindent teendek, mit a' királyné kíván.

KIRÁLYNÉ. Mindent?

GILBERT. Mindent.

KIRÁLYNÉ. Mondani fogsz mindent, a' mit mondanod kell? Meg fogsz-e halni, ha kívántatik?

GILBERT. Meg fogok halni, ha kívántatik.

JANE. Oh istenem!

KIRÁLYNÉ. Megesküdsz-e rá?

GILBERT. Esküszöm.

KIRÁLYNÉ. Így már a' dolog mehet. Ez elég. Én bírom a' te — 's te az én szavam'. Úgy legyen. (Egy perczig gondolkozni látszik, azután Janehoz) Ön itt fölösleges, távozzék. Ön ismét hívatni fog.

JANE. Oh, Gilbert, mit mivel ön? Oh Gilbert! én nyomorult, én nem merem önhez szemem fölemelni! Oh Gilbert! ön több mint angyal; mert ön egy angyal erényeivel, 's egyzersmind az ember' szenvedélyeivel is bír. (el.)

Ötödik jelenés.

A' KIRÁLYNÉ. GILBERT, azután RENARD
SIMON. LORD CHANDOS és örök.

KIRÁLYNÉ. (Gilberthez) Van nálad fegyver? Egy kés? Tör? Vagy valami?

GILBERT. (Kebőléből lord Clanhrassil törét kivonja) Tör? Igen, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Jó. Vedd a' kezébe. (Élénken öt kezénél ragadja) Amont úr! Lord Chandos! (Renard Simon, Lord Chandos, 's az örök belépnek) Fogják el önök ez embert! Ő törét reám fogta. Karját éppen azon perczben kaptam meg, a' midőn át akart szúrni. Ő gyilkos.

GILBERT. Asszonyom!

KIRÁLYNÉ. (lassan Gilberthez) Olly hamar feleded-e alkunkat? Így viseled-e te magad? (Changossan) Önök mindnyájan tanúk, hogy még a' tör kezében volt! Kormányzó úr, hogyan hívják a' londoni torony' bakóját?

RENARD SIMON. Irlandi születés, Mac-Dermotinak neveztetik

KIRÁLYNÉ. Hívattassék ide, szólni akarok vele.

RENARD SIMON. Ön maga?

KIRÁLYNÉ. Én magam.

RENARD SIMON. A' királyné szól a' bakóval!

KIRÁLYNÉ. Igen, a' királyné fog a bakóval, a' fő a' kézzel szólni. — Menjenek már! (Egy az örökből eltávozik) Mylord Chandos, és önök uraim, örködjenek ez ember mellett. Vegyék öt közép-re, itt önök mögött. Itt dolgok fognak történ-

ni, mellyeket neki látnia kell. — Amont hadnagy úr, itt van lord Clanbrassil a' palotában?

RENARD SIMON. Ő itt van, a' festett szobában; 's várja, míg a' királynénak őt látni tetszeni fog.

KIRÁLYNÉ. Ő nem gyanít semmit?

RENARD SIMON. Nem.

KIRÁLYNÉ. (lord Chandoshoz) Ő bejöhet.

RENARD SIMON. Az egész udvar szinte várakozik. Lord Clanbrassil előtt senki be ne bocsátassék?

KIRÁLYNÉ. Urainkból ki gyűlöli leginkább Fabianit?

RENARD SIMON. Őt gyűlölik mindnyájan.

KIRÁLYNÉ. Mégis mellyik gyűlöli őt legjobban?

RENARD SIMON. Clinton, Montagu, Somerset, grof Derby, Gerard, Fitz-Gerard, lord Paget, 's a' lord Cancellár.

KIRÁLYNÉ. (lord Chandoshoz) A' lord cancelláron kívül, vezesse be mindnyáját. Menjen (Chandos el. Renard Simonhoz) Az érdemes püspök Fabianit olly kevéssé szereti, mint a' többit; 's ez ember kissé szigorú. (Az iratokat megaszemlélve, mellyeket Gilbert az asztalra tön) Ah!

ez iratokat mégis csak meg kell tekintenem.

(Míg azokat vizsgálja, az ajtó a' háttéren felnyílik. A' királynétől kijelölt urak mély bókók közt belépnek.)

Hatodik jelenés.

Előbbiek, LORD CLINTON, 's a' többi urak.

KIRÁLYNÉ. Jó napot, uraim. Isten óvja önöket, Mylordok. (Lord Montaguhoz) Browe Antal, nem feledem el soha, hogy ön Montmorency János, 's a' toulousei úrnak az én nagy bátyám — a' császárrali egyezkedéskor folytonos segélyére volt. — Lord Paget, ön ma Straffordban a' beaudeserti báró czímet el fogja nyerni. — Lássa az ember! a' mi öreg barátunk, lord Clinton is itt van! Mi önnek mindig jó barátnéi maradunk, mylord. Ön Wyatt Tamást a' St. jamesi síkokon megsemmíté. Mi arra mindnyájan visszaemlékezünk. Az napon Angolhon' koronája egy híd által mentetett meg, mellyen csapataim a' lázadókig törhettek, 's egy védfal által, melly a' lázadókat egész hozzám hatni meggátllá. E' híd a' londoni híd — 's a' védfal lord Clinton volt.

LORD CLINTON. (lassan Renard Simonhoz) Épen most nat hónapja, hogy a' királyné hozzám nem szólt. Mi kegyes ő ma.

RENARD SIMON. (lassan lord Clintonhoz) Türelem, Mylord. Ön mindjárt őt még kegyesbnek fogja tapasztalni.

KIRÁLYNÉ. (lord Chandoshoz) Mylord Clanbrassil bejöhet (Renard Simonhoz) Ha néhány perczig itt

lesz . . . (lassan fülébe sűg , 's az ajtóra mutat , mellyen Jané kilépett)

RENARD SIMON. Elég, asszonyom. (Fabiani belép)

Hetedik jelenés.

Előbbiek , FABIANI.

KIRÁLYNÉ. Ah! itt van ő! . . . (lassan Renard Simonnal szól.)

FABIANI. (félre körütekintve , míg mindnyájan üdvözlík)
Mit jelentsen ez? Ma reggel senki más itt ,
mint elleneim. A' királyné lassan szól Renard
Simonnal. Ördögöt! ő nevet! gonosz jel!

KIRÁLYNÉ. (Kellemmel Fabianihoz) Isten óvja önt,
Mylord!

FABIANI. (kezét megragadva , 's csókolva) Asszonyom
. . . (félre) Ő mosolygott. A' vész nem engem
fenyeget.

KIRÁLYNÉ. (Még mindig kellemmel) Énnekem ön-
nel beszédem van. (Fabianival a' színpad elejére tér.)

FABIANI. És énnekem is van önhez sza-
vam , asszonyom. Én önnek szemrehányásokat
tehetek. Engem olly hosszas időre eltávoztat-
ni , száműzni! Ah! bizony nem úgy történt
volna , ha ön a' válás perczében úgy rám gon-
dol , mint én mindig önre gondolok.

KIRÁLYNÉ. Ön igazságtalan, mióta ön elhagyott, azóta csak mindig önnel foglalkozom.

FABIANI. És igaz az? 'S én olly boldog lehetnék? Mondja azt nekem még egyszer.

KIRÁLYNÉ. (mindig mosolyogva) Esküszöm önnek.

FABIANI. Ön tehát engem úgy szeret, miként én önt?

KIRÁLYNÉ. Igen, Mylord. — Bizonyosan, én önre gondoltam 's elannyira, hogy mire ön vissza tér, egy kellemes meglepetéssel kívántam élni.

FABIANI. Hogyan! Miféle meglepetéssel?

KIRÁLYNÉ. Egy találkozással, melly önnek örömet fog okozni.

FABIANI. Találkozás, kivel?

KIRÁLYNÉ. Találja el. — Ön nem sejti?

FABIANI. Nem, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Forduljon ön egyet. (Fabiani megfordulva, már akkor Jane a' félig felnyitott kis ajtó' küszöbén áll.)

FABIANI. (félre) Jane!

JANE. (félre) Ő az!

KIRÁLYNÉ. (mindig mosolyogva) Mylord, ismeri ön e lánykát?

FABIANI. Nem, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Ifjú leányka, ismeri ön Mylordot?

JANE. Igazságot inkább, mint éltemet. Igen, asszonyom. —

KIRÁLYNÉ. Mylord, ön tehát e' nőt nem ismeri?

FABIANI. Asszonyom! engem' meg akarnak rontani. Én itt elleneimtől környeztetem. E' nő kétségkívül velök egyetért. Én őt nem ismerem, asszonyom! Én nem tudom, ki e' leányka, asszonyom!

KIRÁLYNÉ. (fölemelkedik 's kesztyűjével szeme közé csap.)

Ah! te gyáva vagy! — Ah! te elárulod az egyiket, 's a' másikat megtagadod! Hah! te nem tudod, ki ő. Megmondjam-e neked? E' nő Talbot Jane, a' jó, keresztyény lord Talbot Jánosnak leánya, a' ki anyámért a' vérpadon halt el. E' nő Talbot Jane, az én öcsém; Talbot Jane, shrewsburyi grófnő, wexfordi grófnő, 's Angolhon' pairnöje. Az, ez itt, e' hölgy! — Lord Paget, ön pecsétör, ön szavaimra figyelni fog. Az angol királyné ünnepélyesen elismeri, ez ifjú hölgyet itt, mint Janeet, az utolsó waterfordi gróf leányát 's egyetlen örökösét. (Az iratokra mutatva.) Itt vannak az iratok, és bizonyítványok, ön a' nagy pecséttel le fogja azokat pecsételni. Ez akaratom. (Fabianihoz) Igen, waterfordi grófnő! 's ez igazolva van! és te a' jószágokat viszsza fogod adni, gazember! — Hah, te e' hölgyet nem ismered! Hah! te nem tudod, e' hölgy ki legyen. No, én meg fogom neked mondani, én, érted-e! Ő Talbot Jane! (Rátapadva, lassan, fogai közt) Gazember! ő a' te kedvesed!

FABIANI. Asszonyom . . .

KIRÁLYNÉ. Ez ő; most el fogom neked mondani, mi vagy te. — Te egy ember vagy jellem nélkül, ember szív nélkül, ember lélek nélkül! Te gazember 's mellé gyáva vagy! Te . . . Istenemre, uraim, nem szükség, hogy önök eltávozzanak. Nekem mindegy, ha önök hallják is, a' mit ez embernek mondani akarok! Úgy hiszem, hangomat nem mérséklem. — Fabiani! te rám nézve gazember, áruló, 's rá nézve gyáva, képmutató kölyök vagy, a' legnyomorultabb 's legaljasabb minden emberek közt! És mégis való, hogy én téged clanbras-sili gróffá, dynasmonddyi báróvá, és azután még? Devonshireben darmouthi báróvá neveztelek? No, akkor eszemen nem valék! Bocsásanak meg, Mylordok, hogy önöket ez ember könyöklökéseinek kitettem. Te lovag! te nemes! te úr! mérd össze mégis magad nyomorult, ezekkel, a' kik itt állanak. De mégis nézd körül magad! Ezek itt nemesek, itt Bridges, báró Chandos. Itt Seymour, a' sommerseti herczeg. Itt vannak Stanleyek, a' kik már 1485 óta derbyi grófok! Itt vannak Clintonok, kik 1298 óta clintoni bárók! Talán képzeled magadnak, te hasonlítsz ezekhez, te! Te állítod, hogy Penalver spanyol családdal rokonságban volnál; de nem igaz, te egy nyomorult olasz,

semmiség vagy! kevesebb a' semminél! Larino faluból egy varga' fia! — Igen, uraim, egy varga' fia! Én tudtam és nem mondtam senkinek, 's magamba rejtém; én úgy tettetém magam, mintha hinnék ez embernek, midőn nemességéről szólt. Mert mi ilyenek vagyunk, mi nők. Oh én istenem! akarnám, volnának itt nők, hogy lenne tanúság mindnyájokra nézve e' gazember! ő egyik nőt elárulja, 's a' másikat megtagadja! a' nyomorúlt! Bizonyára te igen nyomorúlt vagy! Hogyan! mióta beszélek, 's ő még sem esett térdre! Térdre, Fabiani! Mylordok, térdeltessék le önök ez embert erővel!

FABIANI. Felséged!...

KINÁLYRÉ. E' nyomorék, a' kit én jótétekkel halmoztam, ez inas Nápolyból, a' kit én aranygyapjas lovaggá 's Angolhon' szabad grófjává tevék! Hah, azt jobban el kell vala gondolnom! Előre megjóslandották volna, hogy ennek ez lesz a' vége. De én mindig ilyen, mindig önfejű vagyok, 's azután látom át, hogy nincs igazam. Az én hibám. — Olasz, az anynyi, mint gazember! Nápolyi, az anynyi, mint gyáva! Az atyám mindenkor megbánta, mikor csak olasz szolgálatával élt. Ez a' Fabiani! Te látod, Lady Jane, boldogtalan gyermek, mi embernek engedted át magad! — Én meg fog-

lak boszúlni! — Én előre tudhattam volna, hogy egy olasz' zsebében semmi mást, mint tört, 's egy olasz' lelkében semmi egyebet, mint árulást lehessen találni.

FABIANI. Asszonyom, esküszöm önnek...

KIRÁLYNÉ. Meglássák önök, mindjárt hit-szegés fölött esküszik ismét! Ő végiglen alá-való fog maradni, 's pirulásra késztetend bennünket, gyöngé nőket e' férfiak előtt, a' kik őt szerették! Ő többé még csak fejét sem fogja fölemelni.

FABIANI. De mégis, asszonyom, én fel fogom emelni. Jól látom, én el vagyok veszve. Az én halálom el van végezve. Ön minden eszközt felhasználand, tört, mérget...

KIRÁLYNÉ. (kezénél ragadja 's élénken a' színpad elejére vonja) Tört, mérget! Mit mondasz, te olasz? Az aljas boszút, a' gyalázatos boszút, a' boszút orozva, a honodban divatos boszút emlited! Nem, signor Fabiani, sem tör, sem méreg nem fog használtatni. Van-e szükségem rejtezkedni, az utczasarkokon éjjel lappangani 's lelapulni, hogy magam megboszúljam? Nem, igazán mondva, én a' boszúnál fényes nappalt — érted-e Mylord? fényes nappalt, fenn ragyogó napot, nyílt tért, bakót és vérpadot, népet az utcán, népet a' háztetőkön, százezer tanút kívánok!

Én akarom, hogy rettegj, érted-e, Mylord? hogy a' boszút pompás, rettenetes, nagyszerűnek találják, 's úgy nyilatkozzanak: egy nő volt megsértve, de királyné boszúla meg magát! Ez olly irigylett kegyenczet, e' szép, kevély ifjú embert, a' kik én selyem- és bársonnyal fedtem, megtörve, megzavarodva, és reszkette térden, egyetlen fekete posztóval fedve, mezítlábbal, hátrakötött kezekkel, a' nép' hahótája 's a' bakó' körmei közt akarom látni. E' fehér nyak körül, mellyre én aranylánczot bigygyeszték, zsineget akarok hurkoltatni. Én láttam, e' Fabiani a' trónon miként nézett ki, most akarom látni, a' vérpadon magát mikép viselendi.

FABIANI. Asszonyom...

KIRÁLYNÉ. Egy szót sem többet! Hah, szót sem többet! Te igazán el vagy veszte, látod, te vérpadra fogsz jutni, mint Suffolk, és Northumberland. Ez egy ünnepély, mint bármellyik, mellyet az én kedves városom - Londonnak adandok. Te tudod, ez az én jó városom mennyire gyűlöl téged. Istenemre! ha boszúlnia kell az embernek magát, Mária Angolhon királynéjának, VIII-dik Henrik leánya-'s négy tenger úrnőjének lenni szép dolog. És ha majd Fabiani a' vérpadon léssz, tarthatsz a' néphez tetszésed szerint hosszú beszédet, mint

Northumberland, vagy intézhetsz az éghez hosszú imát, mint Suffolk, hogy a' kegyelem el ne késsék. Az ég tanúm, hogy te áruló vagy, 's a' kegyelem el fog maradni. E' nyomorult gazember, a' ki énnekem szerelemről 's még ma is hozzám így szólt: Te! Én istenem, uraim! önök elámulni látszanak, hogy önök előtt így szólok, de ismétlem, mit aggat az engem? (Lord Sommersethez) Mylord, ön a' torony' parancsnoka, vegye át ön ez ember' kardját.

FABIANI. Itt van; de ellenmondok. Tegyük, ha be volna is ellenem bizonyítva, hogy valami nőt megcsaltam, vagy elcsábítottam....

KIRÁLYNÉ. Oh, mit tartozik rám, ha nőt csábítál is el! Gondolok is én azzal? Ezen urak itt tanúk, hogy az előttem semmit se nyom.

FABIANI. Egy nőt elcsábítani nem halálos bűn. Felséged Trogmortont illetően vádra el nem ítéltethető.

KIRÁLYNÉ. Még ő daczol velünk? úgy látom, a' féreg kígyóvá lesz. És ki mondja neked, hogy te azzal vádoltatol?

FABIANI. Mivel vádoltatom tehát? Én nem vagyok angol, én nem vagyok felséged alattvalója. Én a' nápolyi király' alattvalója 's a' szent atya vazallja vagyok. Én követét, Polus bibornokot hívom fel, hogy engem visszaköveteljen.

Én idegen vagyok. Én a' vizsgálatnak csak akkor vethetem magam alá, ha vétket — való vétket követtem el. — Miből áll az én vétkem?

KIRÁLYNÉ. Te kérded, miből áll vétked?

FABIANI. Igen, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Mylordok, önök hallják e' kérdést, melly hozzám intéztetik; önök hallják meg a' választ is. Vigyázzanak, és ovakodjaknak önök mindnyájan, a' kik csak itt vannak; mert önök látni fogják, hogy csupán lábammal kell dobantanom, 's a' vérpad a' földből azonnal előterem. Chandos! Chandos! nyissa fel a' mellékajtókat! Az egész udvar! Mindnyájan! Hadd jöjjenek be mindnyájan!

(Az ajtók a' háttéren felnyittatnak, az egész udvar belép.)

Nyolczadik jelenés.

Előbbiek. Lord CANCELLÁR. Az egész udvar.

KIRÁLYNÉ. Ide, ide, Mylordok! Én igazán örvendek, önöket mindnyájokat ma nálam látni. — Jó, jó! a' törvényszék emberei ide, közelebb! — A' lordkamra' törvényszolgái, Harriot és Clanerillo hol vannak? Ah, itt vannak! Uraim, legyenek üdvözölve! Húzzanak fegyvert, álljanak ez ember jobbjá' és baljára, ő foglyuk önöknek.

FABIANI. Asszonyom, mi az én vétkem?

KIRÁLYNÉ. Mylord Gardiner, tudós barátom, ön Angolhon' cancellárja, önnel tudatjuk, miszerint ön a' csillagkamra' tizenkét lordjait azzonnal egybegyűjtse. Sajnáljuk, hogy itt nincsenek. E' palotában különös dolgok történnek. Hallják önök, Mylordok! Erzsébet asszony koronánknak már nem egy — de több ellent szerzett. Láttuk Caro Pietro' czinkosságát, ki az exeteri mozgalmat okozá 's Erzsébet asszonyal guitarrba rejtett iratkával levelezett. Láttuk Wyatt Tamás' árulását, ki a' kenti grófságban lázadást eszközölt. Láttuk herczeg Suffolktámadását, a' ki övéinek megveretésével egy üres fában fogatott el. Mai napon, e' reggelen egy ember kért nálam kihallgattatást. Néhány szó után törét rám szegezte. Még jókor karjába vetém magam. Lord Chandos, 's az amonti kormányzó úr fogták el ez embert. Ő oda nyilatkozott, e' bűntényre lord Clanbrassil által lön kibérelve.

FABIANI. Általam? Az nem igaz! Oh, e' mégis gyalazatos esemény! Illy ember nem találkozhatsz. Ez embert nem fogják föllelni. Ki ő? Hol van ő?

KIRÁLYNÉ. Itt van ő.

GILBERT. (A' csatárok közül, hol eddig rejtve volt, előlépve)
Én vagyok az!

KIRÁLYNÉ. Ez ember' nyilatkozata folytán, mi Mária királyné ez embert, Fabiani Fábián, clanbrassili grófot a' csillag-kamra előtt felségsértés- 's a' mi szent és fejedelmi személyünk' irányában király-gyilkolási kísérlettel vádoljuk.

FABIANI. Én király-gyilkos! Ez szörnyűség! Oh, fejem szédül, szemeim sötétednek! Mi kelepceze ez? Bár ki légy, nyomorult, mered-e állítani, hogy mit a' királyné mondott, igaz?

GILBERT. Igen.

FABIANI. Én téged király-gyilkolásra bérlettelek, én?

GILBERT. Igen.

FABIANI. Igen! mindig csak igen! Kárhozat! Önök nem tudhatják, uraim, mi hazugság ez. Ez ember a' poklokból jő. Boldogtalan! te engem meg akarsz semmíteni, de te nem tudod, hogy egyszersmind magad' is megsemmítet. A' bűntény, mellyet rám halmazol, visszaesik rád. Te egem' meggyilkolsz, de te is meghalsz. Egy szóval, esztelen te, két főt veszítesz el, enyimet 's a' tiedet. Tudod te azt?

GILBERT. Tudom.

FABIANI. Mylordok, ez ember meg van fizetve.

GILBERT. Ön által! Itt az arannyal tölt' erszény, mellyet ön a' büntényért énnekem adott. Önnek czímere rajta.

FABIANI. Igazságos ég! De a' tör, melylyel ez ember állítólag a' királynét meg akarta ölni, nem mutattatik fel. Hol a' tör?

LORD CHANDOS. Itt.

GILBERT. (Fabianihoz) Öné az is. — Ön adta 's a' célból énnekem. A' hüvelyét még önnél fogják föltalálni.

LORD CANCELLÁR. Clanbrassill gróf, mit válaszol ön erre? Elismeri ön ez embert?

FABIANI. Nem.

GILBERT. Valóban, ő engem csak éjjel látott. Engedjenek önök egypár szót fülébe súgnom, az talán őt emlékeztetni fogja. (Fabianihoz közelg. Lassan) Te tehát, Mylord, ma senkit nem ismersz? a' megbecstelenített férfit olly kevéssé, mint az elcsábított hölgyet. Hah! a' királyné magát megboszúlja, de a' népből való ember is megboszúlja magát. Te engem' kikaczagtál, úgy emlékszem rá. A' boszú most téged' kétszeresen utolér. Mylord, mit szólsz ehhez? — Én Gilbert, a' kézműves vagyok.

FABIANI. Igen, én felismerem önt. — Én el-

ismerem ez embert , Mylordok. E' percz óta , mellyben tudom , vele van dolgom , nincs többé semmi mondani valóm. —

KIRÁLYNÉ. Ő elismeri.

LORD CANCELLÁR. (Gilberthez) A' normann törvény' 's VIII-ik Henrik' 25-ik czikke szerint felségsértés' eseteiben önkéntes bevallás a' büntársat meg nem menti. Ne feledje ön , hogy illy esetben a' királynénak megkegyelmezni joga nincs , 's hogy ön a' vérpádon fog meghalni , mint az , a' kit ön vádol. Fontolja meg ön. Megmarad ön mind a' mellett , a' mit mondott ?

GILBERT. Én tudom , hogy meg fogok halni , 's mindennél megmaradok.

JANE. (félre.) Oh istenem ! ez iszonyatos álom , ha valóban álom.

LORD CANCELLÁR. (Gilberthez) Akarja-e ön vallomását — kezét az evangeliumra téve — ismételni ? (Az evangeliumot Gilbert' elébe tartja , 's az kezét ráteszi.)

GILBERT. Én esküszöm , kezem az evangeliumra téve , 's közelhalálom' szemelött tartva , hogy ez ember gyilkos ; hogy e' tör , melly az övé , a' büntényre használtatott ; 's hogy ez erszény , melly szinte övé : énnekem a' büntényért tőle adatott. Isten engem' úgy segéljen ! ez mind igazság.

LORD CANCELLÁR. (Fabianihoz) Mylord, mi mondani valója van önnek?

FABIANAI. Semmi. — Én veszve vagyok!

RENARD SIMON. (Assan a' királynéhez) Felséged a' bakó után küldött; itt van már.

KIRÁLYNÉ. Jó. Bocsátassék be.

(A' nemesség kétfelé áll, 's a' házagen át belép a' bakó. Fekete-rü-
rösbe van öltözve, 's vállán hüvelyben egy hosszú bárd lóg.)

Kilenczedik jelenés.

Előbbiek. Bakó.

KIRÁLYNÉ. Mylord, herczeg Sommerset, e' két emberrel a' toronyba! Mylord Gardiner, cancellár úr, perük a' csillagkamra' tizenkét pairje előtt holnap reggel kezdessék meg, és isten óvja ó angliát! Mi akarjuk, hogy e' két ember elítéltessék, mielőtt Oxfordba utaznánk és Windsorba, hol a' husvétot töltendjük. (A' bakóhoz) Közelebb! Örömemre szolgál téged' láthatni. Te aggastyán vagy. Te már három uraságot ismerél. Szokás, hogy ez ország urai trónraléptük-kor neked minél drágább ajándékot adjanak. Atyám, VIII-dik Henrik, köpenye' gyémántcsatjával ajándékozott meg. Eduárd bátyám színaranyból egy kancsót adott. Most a' sor én rajtam. Én eddig neked semmit nem adtam, most meg

kell téged' ajándékoznom. Jöjj közelebb. (Fabianira mutatva) Te látod tán e' főt? e' bájoló, fiatal főt? e' főt, melly még ma reggel előttem a' legszebb, legdrágább és legbecsesb volt a' világon. Nos? e' főt — de mégis tán látod? szólj! — Én neked ajándékozom.

Harmadik felvonás.

MELLYIK A' KETTŐ KÖZÜL.

Személyek:

A' KIRÁLYNÉ.
GILBERT.
JANE.
RENARD SIMON.

FARNABY JÓZSUE. DULVERTON AENEAS mester. Lord CLINTON. Börtönőr.

Első Szakasz.

(Terem a' Towerben. Ivboltozat, vastag oszlopoktól tartva. Jobbra és balra két alacsony börtönajtó. Jobbra egy a' Themsére- 's balra egy az utczára nyíló ablak. Mind két oldalról a' falban rejtekajtó. A' háttéren karzat egy erkélylyel, melly üvegkarikával van elzárva 's a' Tower' küludvarára nyílik.)

Első jelenés.

GILBERT. JÓZSUE.

GILBERT. Nos?

JÓZSUE. Ah!

GILBERT. Semmi remény?

JÓZSUE. Semmi!

GILBERT. (az ablakhoz tér)

JÓZSUE. Oh, te az ablakból nem láthatsz semmit.

GILBERT. Te tudakozál utána, nemde?

JÓZSUE. Én nagyon is bizonyosan tudom!

GILBERT. Fabianiért van?

JÓZSUE. Igen, Fabianiért.

GILBERT. Mi boldog ez ember! Átok rám!

JÓZSUE. Szegény Gilbert! a' sor rád is kerül. Ma ő, holnap te.

GILBERT. Mit akarsz te mondani? Mi nem értjük egymást. Miről szólsz te?

JÓZSUE. A' vérpadról, melyet imént készítenek.

GILBERT. És én, Janeről!

JÓZSUE. Janeről?

GILBERT. Igen, Janeről! Egyedül Janeről! Mit tartozik a' többi rám? Te tehát mindent elfeledél? Te tehát nem tudod, hogy én őt, egy hónapóta börtönöm' rostélyához igézve, halványnyan és kesergve szakadatlanul e' torony' aljánál látom bolyongni, hol két ember van elzárva, Fabiani és én? Te tehát az én fájdalmaim-, kételyeim- és bizonytalanságomról semmit sem tudsz? Kettőnk közül melyikért jön ő? Éjjel és

nappal mindig azt kértem magamtól. Én téged' is kérdelek, Józsue, 's te énnekem tegnap este megajánlád, te meg fognád kísértetni, vele találkozni, és vele szólni. Oh szólj! tudsz valamit? Érettem, vagy Fabianiért jön ő?

JÓZSUE. Megtudám, hogy Fabiani még ma bizonyosan le fog fejeztetni, 's te holnap; és megvallom, mintha azon percz óta — Gilbert, meg volnék tébolyodva. A' vérpad Janet elfeledteté velem... a' te halálod...

GILBERT. Az én halálom! Mit vélsz te e szóval? Halálom! Jane engem' nem szeret többé, ez az én halálom. Már halva valék az nap-óta, midőn többé nem szerettetém. Oh! igazán halva valék, Józsue. Az, a' mi még bennem él, nem érdemli meg a' fáradságot, hogy mit akarnak, holnap az tétessék velem. Oh, lásd! neked nincs is róla fogalmad, minő azon ember, a' ki szeret! Ha két hónappal ezelőtt hozzám így szólnak: Jane, a' te szeplőtlen, tisztalelkű Janéd, a' te büszkeséged, a' te liliomod, a' te legfőbb kincsed, Jane magát egy másiknak átengedé: akard-e még őt akkor is? — Azt fogtam volna mondani: Nem! úgy ő nem kell többé. Inkább ezerszer halált neki, és énnekem is. És a' ki hozzám így szólandott, lábaimmal tapostam volna össze. No most, igen, most én

akarom őt! — Te tudod, Jane többé nem azon szeplőtlen Jane, kit én imádtam; nem azon Jane, kinek homlokát ajkaim' lehelletével én alig mertem érinteni, Jane magát egy másiknak engedé át, és mégis — mit tesz az? én szeretem őt. Én megcsókolnám ruhája szegélyét, 's őt bocsánatért fognám kérni, ha ő akarandná. És ha ő mással az útczák' szemetjén fekünné, én őt felkapnám, és szívemhez szorongatnám, Józsue! — Én éltemnek nem száz évét, Józsue, mert hisz' abból még csak egy napom van; de az örökkévalóságot, mellyet holnap elnyerendek, adnám oda, csak még egyszer őt mosolygni láthassam, csak egyetlen egyszer még halálom előtt, és azon imádott szót hallhatnám tőle, mellyet más-kor hozzám intéz vala: Én szeretlek! — Józsue! Józsue! ilyen azon ember' szíve, a' ki szeret. Ön hiszi, hogy az önt rászédő nőt megölné ön? Nem, nem fogná őt ön megölni, lábainál fogna ön azután is, mint annakelőtte térdelni, csak-hogy ön azontúl szomorú lenne. — Te engem' gyengeszívűnek tartasz! Mit segített volna rajtam, ha Janet megölöm? Oh! lelkem telve elviselhetlen gondolatokkal. Oh, ha még ő engem' szeretne! mit aggódnám én rajta, hogy engem' megbántott. De ő Fabianit szereti! Ő Fabianit szereti! Fabianiért jön ő ide! Csak az a' bizo-

nyos, hogy meg kell halnom. Légy könyörrel irántam, Józsue!

JÓZSUE. Fabiani még ma le fog fejeztetni.

GILBERT. És én holnap.

JÓZSUE. Isten mindennek végét adja.

GILBERT. Ma fogok én ő rajta — 's holnap ő fog énrajtam megboszúztatni.

JÓZSUE. Öcsém, itt jö Dulverton Aeneas a' torony' második parancsnoka. Neked ismét be kell térned. Öcsém, még ez estve látni foglak.

GILBERT. Oh! elhalni, szeretetlenül, elhalni, megsiratatlanul! Jane!... Jane!... Jane!...
(visszatér a' börtönbe.)

JÓZSUE. Szegény Gilbert! Én istenem, ki gondolta volna, hogy ez megtörténend, a' mi megtörtént?

(Elmegy. — RENARD SIMON és AENEAS mester fellépnek.)

Második jelenés.

RENARD SIMON. DULVERTON AENEAS mester.

RENARD SIMON. Az igen különös, mint ön mondja; de mit akar ön? A' királyné örült, nem tudja, mit csinál. Szeretném egy kissé tudni, mit fog itt tenni. Lássá ön, egy nő' szíve talány, melyet I-ső Ferencz Chambord kapuján így fejtett meg:

A' nő naponkint változik,
Bolond, ki benne megbízik.

Hallja ön, Aeneas mester, mi régi barátok vagyunk. Ma végének kell lenni. Itt minden ön-től függ. Ha önt megbíznák... (lassan szól Aeneas mesterrel) húzza vonja ön a' dolgot, 's vigye ki ön ügyesen, hogy rosszúl süljön el. Ha énnekem a' működésre csak két órára lesz, úgy a' mit akarok, még ez este megtörténend, és holnap nincs kegyencz többé, én mindenható leendek, és ön báró 's a' Tower' hadnagya. Érti ön?

AENEAS MESTER. Értem.

RENARD SIMON. Jó. Lépteket hallok. Nem szabad többé bennünket együtt érni. Távozzék erre! Én a' királyné elejbe megyek. (Elválnak.)

Harmadik jelenés.

Egy hörtönőr ovakodva bejő 's azután lady JANET bevezeti.

BÖRTÖNŐR. Ön itt van, a' hová kívánczolt, mylady. Itt van mind a' két börtön' ajtaja. Most díjamat, ha önnek tetszik.

(Jane gyémántos karpereczét leoldja 's átadja.)

JANE. Itt van.

BÖRTÖNŐR. Köszönöm. El ne áruljon ön.(el.)

JANE. (Egyedül) Én istenem, mit tegyek? Én rontám őt meg, énnekem kell megmentenem. Oh, soha! én nem tehetem. Egy nő, semmit sem tehet. A' vérpad iszonyatos! El! egy könyüt sem többé, tényt! — De, nem bírok! nem tehetek! Oh én istenem, könyörülj rajtam! Jó valaki. Ki beszél itt? E' hangot ismerem. A' királyné hangja. Ah, minden el van veszve!

(Egy oszlop mögé rejtezik. A' KIRÁLYNÉ 's RENARD SIMON belépnek.)

Negyedik jelenés.

A' KIRÁLYNÉ. RENARD SIMON. JANE (rejtve.)

KIRÁLYNÉ. Ah! e' változáson csodálkozik ön? Ah! én magamhoz sem hasonlom többé. Nos, mit tartozik az önre? Ez egyszer így van. Most már halálát nem akarom többé.

RENARD SIMON. Mégis, felséged tegnap megparancsolá, hogy a' kivégzés ma este megtörténjék.

KIRÁLYNÉ. Miként tegnapelőtt is megparancsolám, hogy a' kivégzés tegnap történjék. És ma parancsolom, húgy a' kivégzés holnap fogjon történni.

RENARD SIMON. Valóban, a' második ádvent-

vasárnap óta, midőn a' csillagkamra ítéletet hozott, 's a' két elítélt, elől a' bakó, bárdját arczuknak fordítva, a' toronyba visszaérkezének, épen most három hete — azóta felséged a dolgot egyik napról a' másikra, de folytonosan halogatja.

KIRÁLYNÉ. Nos, nem találja ön el, mit jelentsen ez, uram? El kell-e önnek mindent mondanom, 's egy nőnek szívét egész meztelenségében kell-e ön előtt felmutatnom; mert a' boldogtalan királyné, 's mert ön itt a' spanyol koronaörököst, az én jövőendő férjemet képviseli? Én istenem, ön nem tudja, önök férfiak nem tudják, hogy egy nő' szíve épen olly szeméremigénylő, mint teteme. Igen, tehát, mivel ön tudni akarja, mivel ön tetteti, mintha el nem találná, igen, én naponkint egy napról a' másikra halogatom Fabiani kivégeztetését, mert — látja ön, minden reggel elhagy erőm a' gondolatra, hogy a' londoni torony' harangja ez ember' temetésére fog meghúzatni; mert elalélok már a' gondolatnál, hogy ez ember' számára bárd köszörültetik; mert elhalok, ha rá gondolok, hogy ez embernek a' gyászpadot készítik; mert én nő, mert én gyengeszívű, mert örült vagyok, mert én e' férfit igazán, lelkemből szeretem! — Elég ez önnek? Ki van ön elégítve? Érti ön? Oh! én egykor önön meg fogom magam mindezekért

boszúlni, a' miket most engem elmondani kész-
tet. Távozzék!

RENARD SIMON. De mégis ideje volna Fabi-
anival egyszer véget vetni. Ön az én fejedelmi
uram — a' spanyol koronaörököshez fog nőül
menni.

KIRÁLYNÉ. Ha a' spanyol koronaörökös nincs
megelégedve, úgy nyilvánítsa; mi máshoz me-
nendünk nőül. Kérők nálunk nem hiányzanak.
A' római király' fia, a' piemonti herczeg, a' por-
tugall koronaörökös, Polus bibornok, a' dán ki-
rály, és lord Curtney éppen olly jó nemes embe-
rek, mint ő.

RENARD SIMON. Lord Curtney! Lord Curtney!

KIRÁLYNÉ. Egy angol báró, uram, felér
egy királyfival. Azon felül lord Curtney, a' ke-
leti császárok' ivadéka. És azután, boszankod-
ják ön, a' mennyit akar.

RENARD SIMON. Fabiani itt Londonban, a'
kinek csak szíve van, mindenkitől gyűlöltetik.

KIRÁLYNÉ. Engem kivéven.

RENARD SIMON. A' polgárok az urakkal e-
gyetértének. Ha ő ma nem fog kivégeztetni,
miként felséged megajánlá...

KIRÁLYNÉ. Nos?

RENARD SIMON. Úgy a' pór nép zavart tá-
masztand.

KIRÁLYNÉ. Itt vannak lándzásaim.

RENARD SIMON. Az urak közt összeesküvés támadand.

KIRÁLYNÉ. Itt a' bakó.

RENARD SIMON. Felséged anyja' imakönyvére megesküdött, hogy nem fog neki megkegyelmezni.

KIRÁLYNÉ. Itt egy védlevél, melyet ő hozám átküldött, 's melyben én neki királyi koronámra esküszöm, hogy kérelmét teljesíten-dem. Atyám' koronája érdemes annyira, mint anyám' imakönyve. Egyik eskü elüti a' másikat. Különben, ki mondja önnek, hogy neki meg fogok kegyelmezni?

RENARD SIMON. Önt ő gyalázatosan megcsalá, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Mit tartozik az rám? A' férfiak, mind épen így cselekesznek. Én nem akarom, hogy ő meghaljon. Lássa ön, Mylord, — kormányzó úr, akarám mondani, — én istenem! ön annyira megzavarja főmet, hogy valóban nem tudom, kivel is beszélek — lássa ön, én tudom mind azt, mit ön énnekem mondani fog. Hogy ő egy alávaló ember, gyáva gazember, mind azt én olly jól tudom, mint ön, és pirulok értte; de szeretem őt. Mit tegyek? Egy de-rék férfiút tán kevésbé fognék szeretni. De kü-

lönben, mik önök mindnyájan, bármennyien legyenek? Többetérők-e önök, mint ő? Ön azt fogja nekem válaszolni, hogy ő kegyencz, 's az angol nép a' kegyenczeket nem kedveli. Nem tudom-e jól, miszerint önök őt csak azonért akarják megbuktatni, hogy helyébe gróf Kilbarrét, az eszelős irlandit feltolhassák? És ha ő naponként húsz főt üttet is le, mit tartozik az önre? 'S nekem többé a' spanyol koronaörökösről ne beszéljen. Ön azon maga is kaczag. Ne szóljon a' frank követ', Noailles úr' elégtelenségéről. Noailles úr egy ostoba fő, 's azt neki magam megmondandom. Végre is, én nő vagyok, akarok valamit és nem akarok, nincs mindig egy gondolatom. Ez ember élte az én életemnek szükségessé vált. Ne vágjon ön olly szügies ártatlan, őszinte képet, kérem önt. Én ismerem önnek minden fogásait. Magunk közt mondva, ön olly jól tudja, miként én — hogy ő azon véket, mellyért elítéltetett, el nem követte. El van határozva. Nem akarom, hogy Fabiani meghaljon. Úrnő vagyok-e, vagy nem? Lássa, kormányzó úr, szóljunk más valamiről, akarja ön?

RENARD SIMON. Én, asszonyom, visszavonom magam. Ajkam által az összes nemesség szólott.

KIRÁLYNÉ. Mit aggat engem a' nemesség!

RENAD SIMON. (felre) Úgy kísértük meg a' néppel.

(mély bók után el.)

KIRÁLYNÉ. (egyedül) Különös arczczal távozott el. Ez ember helyzetében könnyen mozgalmat idézhet. Gyorsan el a' városházhoz. — He, van-e itt valaki! (AENEAS mester 's JÓZSUE fellépnek.)

Ötödik jelenés.

KIRÁLYNÉ. AENEAS mester. JÓZSUE.

KIRÁLYNÉ. Ön az, Aeneas mester? Önnek 's ez embernek azonnal gondoskodniok kell gróf Clanbrassil' menekvéséről.

AENEAS MESTER. Asszonyom...

KIRÁLYNÉ. Megállj, nem bízom magam önökre. Emlékszem rá, hogy ön ellenei közé tartozik. Istenem! én tehát ez általam szeretett embernek csupán elleneitől környeztetem. Fogadom, e' kulcsár itt, kit én nem ismerek, szinte gyűlöli őt.

JÓZSUE. Úgy van, asszonyom.

KIRÁLYNÉ. Istenem! Istenem! ez a' Renard Simon inkább király, mint én királyné.

Hogyan! Senki nincs itt, kiben megbízhatnék, senki, a' kit Fabiani' menekvésére nézve felhatalmazhatnék.

JANE. (az oszlop mögül előlépve) Hátha van, asszonyom! Én!

JÓZSUE. (félre) Jane!

KIRÁLYNÉ. Te? ki vagy te? Ön az, Talbot Jane? Hogyan jön ide ön? Ah! az mind egy, ön itt van. Ön Fabianit megmenteni jő. Köszönöm. Énnekem önt, Jane, gyűlölnöm kellene, én önre féltékeny lehetnék, ezer okaim volnának rá. De nem, én önt irántai hajlamból szeretem. A' vérpad ellenében nincs többé féltékenység, semmi egyéb mint szeretet. Ön hozzám hasonlít. Ön neki megbocsát, átlátom. A' férfiak, ezek azt fel nem foghatják. Lady Jane, értsük meg egymást. Mi mind ketten igen boldogtalanok vagyunk, nemde? Fabianit el kell szöktetni. Én csak önhez fordulhatok, önt arra valóban fel kell használnom. Arról legalább biztosítva vagyok, hogy e' működésnél önnek szíve is tényező lesz. Vegy át ön e' megbízást. Uraim, önök lady Janének mind ketten engedelmeskedni fognak mindenben, mit megrendelend, 's parancsai' végrehajtásáért főikkel kezeskedendnek. Ölelj meg, gyermekem.

JANE. A' torony' alját ez oldalról a' Them-

ze áztatja. Itt egy titkos kijárást vevék észre. Itt egy sajka elől, 's menekvés a' Themzén lehető lesz. Ez a' legbiztosabb.

AENEAS MESTER. Lehetetlen egy óra előtt sajkát szerzeni.

JANE. Az igen soká lesz.

AENEAS MESTER. Hirtelen eltelik az idő, azon felül egy óra múlva setét leend. Ha felséged kívánja, sokkal jobb, hogy a' szökés titokteljesen történjék.

KIRÁLYNÉ. Önnek talán igaza van. No, legyen egy óra múlva! Én önt elhagyom, lady Jane, a' városházhoz kell térnem. Mentse meg Fabianit!

JANE. Legyen nyugodtan, asszonyom. (a' királyné el. Jane szemeivel kíséri.)

JÓZSUE. (a' színpad' elejére lépve) Gilbertnek igaza volt, egészen Fabiánié.

Hatodik jelenés.

Előbbiek, a' KIRÁLYNÉN kívül.

JANE. (Aeneas mesterhez) Ön hallá a' királyné' akaratát. Egy sajkát a' torony' aljához, kulcsokat a' titkos folyosóhoz, egy kalap- 's köpenyt ide.

AENEAS MESTER. Lehetlen mind ezt éj előtt megszerezni. Egy óra múlva, mylady.

JANE. Jó. Távozzék. Hagyjon ön ez emberrel egyedül. (Aeneas mester el. Jane szemeivel kíséri.)

JÓZSUE. (félre a' sz'npad elején) Ez emberrel! Ez igen természetes. A' ki Gilbertet elfeledé, Józsue't nem ismeri meg többé. (Fabiani' börtönajtájához tér, 's azt felnyitni készül.)

JANE. Mit tesz ön itt?

JÓZSUE. Én megelőzőm önnek kívánatát, mylady. Ez ajtót felnyitom.

JANE. Miféle ajtó ez?

JÓZSUE. Mylord Fabiani' börtönajtaja.

JANE. És ez itt?

JÓZSUE. Egy másnak börtönajtaja.

JANE. Kié? Ki az a' más?

JÓZSUE. Egy más halálra ítélt, egy valaki, kit ön nem ismer. Egy kézműves, Gilbert nevű.

JANE. Nyissa fel ez ajtót!

JÓZSUE. (az ajtót felnyitván) Gilbert!

Hetedik jelenés.

JANE. GILBERT. JÓZSUE.

GILBERT. (kiszól a' börtönből) Ki szólít engem? (A' küszöbre lép, 's Janet megpillantva, tántorogva falhoz támaszkodik) Jane! — Lady Talbot Jane!

JANE. (térdein, a' nélkül hogy szemeit fölvetné) Gilbert, én önt jöttem megszabadítani.

GILBERT. Engem megszabadítani!

JANE. Hallja ön! Legyen irgalommal, ne zúzzon szét ön. Való, igazságos lenne, de ne pirítson meg. Énnekem önt meg kell mentenem. Minden készen van. A' szökés biztos. Engedje önt megmentenem, olly biztosan, mint bárki mástól. Azontúl semmit sem kívánok. Ön azután engem nem fog ismerni. Ön nem fogja tudni, ki vagyok. Énnekem ne bocsásson meg ön, de hagyja magát általam megmentetni. Akarja ön?

GILBERT. Köszönöm; hasztalan lesz. Miért engem megmenteni, lady Jane, ha ön engem többé nem szeret?

JANE (örömmel) Oh Gilbert! 's igaz az, mit ön kíván? Gilbert! érdemesít ön engem mégis arra, hogy ön azzal foglalkozzék, a' mi egy szegény leányka' szívében történik? Gilbert! érdekli önt még a' szerelem, mellyel én egy más iránt viseltetém, 's méltónak leli ön még arra, hogy felöle kérdezősködjék? Oh! úgy hívém, hogy ön azt igen egykedyűen vevé, 's ön engem inkább elutált, hogy sem arról többé agghatna, szívémben én mit szenvedek. Gilbert! ha ön tudná, hogy önnek hozzám intézett sza-

vai mi érzelmeket költének bennem! Ez sötét éjemben egy váratlan napsugár. Oh! de mégis hallgasson meg ön engem. Ha én még bátor-
kodhatnám önhez közeledni; ha bátorzkodhatnám önnek ruháit érinteni; ha bátorzkodhatnám ön kezeit az enyimekbe venni; ha én még bátor-
kodhatnám szemeim önhez 's az éghez fölemel-
ni, mint máskor: tudja-e ön, térden, lealázva, önnek lábainál sírva, ajkaimon sohaj- és szí-
vemben az angyalok' gyönyör' élvével mit fog-
nék én mondani? Én önnek ezt fognám mon-
dani: Gilbert, én téged szeretlek!

GILBERT. (indulatossan karjai közé ragadva) Te sze-
retsz engem?

JANE. Igen, én szeretlek téged!

GILBERT. Te engem szeretsz! — Én iste-
nem, ő engem szeret! Isten az égben, ő ma-
ga mondja, saját ajkai ejték ezt hozzám!

JANE. Gilbertem!

GILBERT. Te szökésemre mindent elkészí-
tél, úgy mondád? Hamar! hamar! Éltemet!
Én élni akarok, Jane szeret engem! E' bolto-
zat fömre nehezkedik, 's összezúzza azt. Lé-
gre van szükségem. Fussunk gyorsan! El, Ja-
ne! Én élni akarok — én szerettetni fogok!

JANE. Még nem. Előbb egy sajkára lesz
szükségünk. Nekünk az éjt kell elvárnunk. De

légy nyugodt, te mentve vagy. Mielőtt egy óra eltel, oda künn leendünk. A' királyné a' városháznál van, 's olly hamar nem tér vissza. Én itt úrnő vagyok; mindent fölfedendek előtted.

GILBERT. Egy óráig várni, az sok. Oh, én tűrhetlen vagyok, ismét éltet és örömet élvezni! Jane! Jane! te itt vagy! Én élni fogok, te szeretsz engem! Én a' pokolból jöttem, tarts rajtam, különben valami bohót tehetendek, látod? Én képes volnék kaczagni; képes dallani. Te tehát engem szeretsz?

JANE. Igen! — Én szeretlek téged! Igen, én téged szeretlek! És lásd, Gilbert, higgy nekem, mintha gyászpaddon volnék, olly igazat mondok, — én mindig csak téged szeretélek! Bűnöm' közepette, vétkem' mélységében is téged szerettelek! Alig juték az engem elcsábító ördög' karjai közé, már jó angyalomat sirattam.

GILBERT. Feledve! megbocsátva! Ne szólj arról Jane! Oh, mit aggattnak az elmúltak! Ki tudna hangodnak ellenállni. Ki fogna másként cselekedni, mint én! Oh igen! én neked mindent megbocsátok, imádott gyermekem! A' szerelem' lényege kímélet és bocsánat. Jane, a' féltékenység 's kétségbeesés szemeim' könnyűit elszáriták. De én neked megbocsátok, — de én neked köszönök mindent, de te vagy e' világon

az én egyetlen napsugaram, de a te szavaidra, mellyeket kiejtesz, egy-egy fájdalmat érzek lelkemben elhalni, 's egy-egy örömet abban féléledni! Jane! emelje fel ön fejét, álljon épen így, és nézzen énrám. — Én mondom neked, te az én gyermekem vagy.

JANE. Mindig nagylelkűleg! Mindig! kedves Gilbertem!

GILBERT. Oh! én már messze, messze künn, a' menekvésen túl kívánnék lenni, szabadon veled! — A' sajka nincs itt. — Jane! mi Londont tüstént elhagyjuk, még ez éjjel. Elhagyjuk angolhont. Mi Velenczébe megyünk. Ott az én kézművességem igen pénzfogható. Te enyim léssz. Oh! istenem! én örült, én feledém, te milly magas nevet viselsz! Az igen is szép, Jane!

JANE. Mit akarsz azzal mondani?

GILBERT. Te lord 'Talbot' leánya vagy.

JANE. Én ismerek annál szebb nevet.

GILBERT. Mellyiket?

JANE. Gilbert, a' kézműves' nejeét.

GILBERT. Jane!...

JANE. Oh nem! ne gondold, hogy én azt igénylem. Oh! igen jól tudom, én arra méltatlan vagyok. Én szemeim olly magasra emelni, 's bocsánatoddal úgy visszaélni nem fogok. A'

szegény Gilbert kézműves a' waterfordi grófnő-
hez nem fog leereszkedni. Nem, én téged kö-
vetni, téged szeretni foglak, és soha el nem
hagyni. Én napközben lábaid- 's éjjel ajtód előtt
fogok feküdni. Én munka mellett téged szemlé-
lendelek, neked segélgetek, 's kézhez adandom,
a' mit szükségelni fogsz. Én nálad valamivel
kevesebb leendek, mintha húgod volnék — de
valamivel több, mint házi ebed. És ha te, Gil-
bert, egykor megnőszülendesz, — mert isten
megadja, hogy valahára hozzád méltó, és szep-
lőtlen nőt találhass, — ha te megnőszülsz, 's ha
jó nőd leend, és akarandja, én nődek szolgáló-
ja fogok lenni. Ha ő nem fogadna be, eltá-
vozandom, 's elhalok, hol magam megvonha-
tom. Én téged csupán ez esetre foglak elhagy-
ni. Ha te meg nem nőszülsz, úgy nálad mara-
dandok, magam csendesen és nyogodtan vise-
lendem, majd látni fogod; 's ha netalán, engem
nálad így tapasztalva, valami gonoszat gondol-
nak is felőlem, gondoljanak a' mit akarnak. Én
többé nem akarok pirúlni, látod? Én szegény
lányka vagyok.

GILBERT. (lábaihoz hull) Te angyal vagy! Te
az én nőm vagy!

JANE. Nőd! Te tehát, miként az isten, meg-
bocsátasz, hogy magadhoz emelhesz? Ah! Gil-

bert, légy áldva érette, hogy e' koronával hom-
lokom díszíted. (Gilbert fölemeli 's karjai közé szorítja. Mig
egymást szorosan átölelve tartják, Józsue Jane' kezét megfogja.)

JÓZSUE. Lady Jane, én Józsue vagyok.

GILBERT. Jó-szívű Józsue!

JÓZSUE. Alig egy percze, hogy ön fel nem
ismert.

JANE. Ah! hisz' övele kellett kezdenem.
(Józsue kezét csókolja.)

GILBERT. (karjai közé szorítva) Mi boldogság!
De csakugyan mind való e' nagy boldogság?
(Néhány percz óta távolról zaj, összezavart hangok, mozgalom hall-
ható. A' nap épen áldozóban.)

JÓZSUE. Mi zajongás ez? (Az utczára nyíló ab-
lakhoz tér.)

JANE. Oh én istenem, csak semmi közbe
ne jöjjön!

JÓZSUE. Oda lenn egy csoport nép tolong,
ásó-, csákány-, fáklyákkal. A' királyné' csatá-
rai lovon és csatarendben. Minden ide tódúl.
Minő zaj! Ördögöt! Azt hinné az ember, nép-
mozgalom.

JANE. Csak Gilbertet ne érdekelje!

TÁVOL HANGOK: Fabiani! Halál Fabianinak!

JANE. Hallja ön?

JÓZSUE. Igen.

JANE. Mit kiáltanak?

JÓZSUE. Meg nem különböztethetem.

JANE. Oh istenem! istenem! AENEAS MESTER
(s EGY HAJÓS a' titkos ajtón sebesen belépnek.)

Nyolczadik jelenés.

Előbbiek. AENEAS MESTER, 's egy hajós.

AENEAS MESTER. Mylord Fabiani! Mylord!
Önnök nincs egy percze vesztegetni való. Kitu-
dák, hogy önt a' királyné meg akará menteni. A'
londoni nép fellázadt. Egy óranegyed alatt önt
szétszedik. Mylord, meneküljön! Itt egy kö-
peny és egy kalap. Itt vannak a' kulcsok. Ne
feledje, hogy ön mind ezt énnekem köszönheti.
Mylord, siessen! (lassan a' hajóshoz) Te nem fogsz
sietni.

JANE. (sebesen a' köpeny- és kalappal Gilberttet befödi.
Lassan Józsuéhez) Ég, csak ez ember ne...

AENEAS MESTER. (Gilbert' arczára tekint.) De ho-
gyan! ez nem lord Clanbrassil. Ön a' királyné'
parancsait nem teljesíti, mylady! Ön mást szok-
tet el!

JANE. Minden veszve van!.. Ezt előre lát-
hattam volna! Oh istenem! az igaz, uram, le-
gyen irgalmas...

AENEAS MESTER. (lassan Janehoz) Csitt! El! Én
nem szóltam semmit, én nem láttam semmit. (Kö-
zönyös arcczal a' színpad' háttérére vonúl.)

JANE. Mit mond ő? — Ah! a' gondviselés mellettünk van! Ah! Mindenki Gilbertet akarja megmenteni!

JÓZSUE. Nem, lady Jane. Mindenki Fabianit akarja megrontani. (Ez egész jelenés alatt a' zaj nőtőn nő.)

JANE. Siessünk, Gilbert! Jer, gyorsan!

JÓZSUE. Hagyja őt egyedül menni.

JANE. Őt elhagyjam!

JÓZSUE. Egy pillanatra. A' sajkában hölgy ne legyen, ha szerencsésen akar célhoz evedzni. Még világos van. Ön fejéren van öltözve. Önök egymást föllelendik, ha előbb a' vészen átesnek. Jöjjön ide velem, 's ő amott kifelé.

JANE. Józsuenek igaza van. Hol talállak ismét, Gilbertem?

GILBERT. A' londoni hid' első íve alatt.

JANE. Jó. El gyorsan! A' zaj kétszeresen nő. Ohajtanám, bár innen már távol lennél!

JÓZSUE. Itt vannak a' kulcsok. Önnek innen a' folyam' partjáig tíz ajtót kell felnyitni— 's bezárnia. Egy óranegyedig lesz önnek vele dolga.

JANE. Egy óranegyedig! Tíz ajtót! Az rettenetes!

GILBERT. (megöleli) Éljen boldogúl, Jane. Csak még néhány perczig külön szakadva, 's azután az egész életre egyek leszünk.

JANE. Egyek örökké. (A' hajóshoz) Ajánlom
őt önnek.

AENEAS MESTER. (lassan a' hajóshoz) Te nem
fogsz sietni, valami közbejöhetne. (Gilbert a' hajós-
sal el.)

JÓZSUE. Ő meg van mentve! Most hozzám!
A' börtönt be kell zárnom. (Bezárja Gilbert' börtönét.)
Megtörtént. Jöjjön gyorsan ide! (Janeval a' titkos aj-
tón el.)

AENEAS MESTER. (egyedül) Fabiani a' kelepczé-
ben maradt! Ez egy igen ügyes hölgyecske, kit
Renard Simon mester igen jól fogott volna meg-
jutalmazni. De hogyan veendi majd a' dolgot a'
királynő? Csak fömbe ne kerüljön! (A' KIRÁLYNÉ
's RENARD SIMON sebesen a' karzaton keresztül belépnek. A' zaj
folytonosan nő. Az éj teljesen bekövetkezett. — Kiáltás, fáklyák, a
népesoportok' zajongása; fegyverzörgés, lövések, és lódobogás hall-
hatók. Több nemések kivont karddal kiserik a' királynét. Azok közt
Clarence, Angolhon hírnöke' a' királyi zászlót — és Jarretiére, a' nad-
rárend' hírnöke — a' rend' zászlaját vivén magukkal.)

Kilenczedik jelenés.

KIRÁLYNÉ. RENARD SIMON. AENEAS mester.
Lord CLINTON. A' két hírnök. Urak. Apródok.

KIRÁLYNÉ. (lassan Aeneas mesterhez) Elillant Fa-
biani?

AENEAS MESTER. Még nem!

KIRÁLYNÉ. Még nem? (fenyegető tekintetet vet reá.)

AENEAS MESTER. (félre) Ördögöt!

NÉPHANGOK. (kívülről) Halál Fabianinak!

RENARD SIMON. Felségednek tüstént kell határoznia. A' nép ez ember' halálát követeli. London lángban van. A' nép a' tornyot megrohaná. A' mozgalom félelmes. A' londoni hídnál a' nemesség darabokra vagdaltatott. Még felséged' csatárai tartják magukat; de felséged útczá-
ról útczára szorítottatott, a' városháztól egész ide a' Towerig. Erzsébet' párthívei a' nép közé gyűltek. Ez a' mozgalom' erélyes terjedéséből is kiismerszik. Mind ez igen fenyegető. Mit parancsol felséged?

NÉPHANGOK. Fabiani! Halál Fabianinak!

(A' zaj mindig erősb, 's mindig jobban közelg.)

KIRÁLYNÉ. Halál Fabianinak! Mylordok, hallják önök, miként ordít a' nép? Egy embert kell elejbe vetni. A' nép enni akar.

RENARD SIMON. Mit parancsol felséged?

KIRÁLYNÉ. Istenemre, Mylordok, úgy látom, önök körülem mindnyájan reszketnek. Lelkemre, egy nőnek kell-e önöket a' lovagi műtételre oktatni! Lóra, Mylordok, lóra! E' gyűlevész nép megrettenti önöket? Félnék önök karddal a' botok előtt?

RENARD SIMON. Ne engedje a' dolgot tovább terjedni. Engedjen, asszonyom, még jókor van.

Még most mondhatja ön, „gyülelész csoport“; egy óra múlva „a' nép“ így kell önnek mondania.

(A' zaj erősbül, 's a robaj mind inkább közelg.)

KIRÁLYNÉ. Egy óra múlva!

RENARD SIMON. (a' karzathoz térve, 's onnan visszajövet.)

Egy óraneget múlva, asszonyom. A' torony' első falkerítése be van véve. Még egy lépés, 's a' nép itt lesz.

NÉPHANGOK. A' toronyba! A' toronyba! Fabiani! Halál Fabianinak!

KIRÁLYNÉ. Valóban igaz, hogy a' köznép rettenetes! Fabiani!

RENARD SIMON. Akarja ön, hogy egy pillan-
tás alatt önnek szemei előtt szakgattassék szét?

KIRÁLYNÉ. De tudják-e önök, mi gyalázat ez, uraim, hogy közülök senki sem mozdúl! Az ég' nevében, mégis csak engem' védjenek önök!

LORD CLINTON. Önt igen, asszonyom; Fabianit nem.

KIRÁLYNÉ. Oh ég! No igen tehát! Elég hangosan mondom! Annál gonoszabb! Fabiani ártatlan! Fabiani a' büntényt nem követé el, mellyért elítéltetett. Én, 's ez itt, 's a' kézmű-
ves Gilbert, mi kezdünk, mi tevénk mindent, mi találtunk el mindent. Csupa szemfényvesztés. Bátorkodjék ön, kormányzó úr — engem' meg-

hazudtolni! Most uraim, fogják-e önök öt védeni? Ő ártatlan, én mondom önöknek! Főmre, koronámra, istenemre, anyám' lelkére, ő ártatlan! Ez olly igaz, mint a' minő való, hogy önök itt vannak. Lord Clinton! Védje öt! Öreg barátom, kedves jó barátom, semmitse meg öket, mint Wyatt Tamást megsemmíté! Esküszöm önnek, az hazugság, hogy Fabiani a' királynőt meg akarta volna gyilkolni!

LORD CLINTON. Van még egy királynő, mely-lyet valóban meg akart gyilkolni, 's ez angolhon-nak neveztetik. (A' zaj künn folytonosan tart.)

KIRÁLYNÉ. Az erkélyre! Nyitassék fel az erkély! én magam fogom a' nép előtt igazolni, hogy ő nem vétkes!

RENARD SIMON. Igazolja ön, hogy nem olasz.

KIRÁLYNÉ. Ha meggondolom, hogy ez egy Renard Simon, Granvella bibornok' teremtmé-nye, a' ki velem így szólni bátorkodik! No te-hát nyissák fel ez ajtót! nyissák fel e' börtönt! Fabiani oda ben, én akarok vele szólni!

RENARD SIMON. (lassan) Mit mivel ön? Saját javáért fölösleges tudatni a' világgal, hol van ő.

NÉPHANGOK. Halál Fabianinak! Éljen Erzsébet!

KIRÁLYNÉ. Istenem! Istenem!

RENARD SIMON. Válasszon, asszonyom — (Egy kezével a' börtönajtóra mutat) Vagy e' főt a' népnek, —

(más kezével a' királyné koronájára mutat) vagy e' koronát Erzsébet asszonynak.

NÉPHANGOK. Halál! Halál Fabianinak! Erzsébet! (Egy kövel a' királyné melletti ablak betöretik.)

RENARD SIMON. Felséged magát tönkre juttatja, a' nélkül hogy rajta segélne. Már a' második udvar bevétetett. Mit akar a' királyné?

KIRÁLYNÉ. Önök mindnyájan gyávák, 's Clinton a' leggyávább! Ah! Clinton barátom, én erre meg fogok emlékezni!

RENARD SIMON. Mit akar a' királyné?

KIRÁLYNÉ. Oh! mindenkitől így elhagyni! Mindent nyilvánítani, a' nélkül hogy vele valamit nyerhettem volna! Mért vannak itt e' nemesek? E' nép utálatos. Ohajtnám őket lábaimmal széttaposni. Vannak tehát helyzetek, hol a' királyné semmi egyéb, mint nő. Mindezt, uraim, énnekem drágán meg fogják fizetni!

RENARD SIMON. Mit akar a' királyné?

KIRÁLYNÉ. (megtörve) A' mit ön akar! Tegye ön, a' mit akar! Ön gyilkos! (felre) Oh Fabiani!

RENARD SIMON. Clarence! Jarretiere! Ide hozzám! Aeneas mester, nyitassa fel ön a nagy erkélyt a' karzaton!

(Az erkély a' háttérben felnyitattik. Renard Simon oda megy, 's Clarence jobbjá- és Jarretiere baljáról. Véghetlen zajongás könn.)

NÉPHANGOK. Fabiani! Fabiani!

RENARD SIMON. (az erkélyen, a' néphez fordulva) A' királyné nevében.

HÍRNÖKÖK. A' királyné' nevében. (mely csend kűnn.)

RENARD SIMON. Polgárok! a' királyné tudatja önökkel: Ma, ez éjjel még, az esti harangszó után egy órával, Fabiani Fábián, clanbras-sili gróf, tetőtől talpig fekete fátyollal fedve, keresztlánczczal meglánczolva, három fontos nehéz sárga viasz-gyertyát tartva kezében, fáklyavilágnál a' londoni toronyból a' régi vásártérre vezetve, ugyan ott, első fokú felségsértés — 's ő felsége' szentséges személyére tett királygyilkolási merényért büntetésül nyilván meg fog veszőztatni, 's le fog fejeztetni. (Kűlről végetlen taps hallható.)

NÉPHANGOK. Éljen a' királyné! Halál Fabianinak!

RENARD SIMON. (folytatja) 'S hogy London városában mindenki tudja, továbbá rendeli a' királynő: Míg az elítelt a' londoni toronytól a' régi vásártérig halad, addig a' torony' nagy harangja fog húzatni. A' kivégzés' perczében három ágyúlövés történend; az első, midőn az elítelt felhág a' vérpadra, a' második, midőn letérdel a' fekete posztóra, a' harmadik, midőn feje elűttetik. (Tetszés.)

NÉPHANGOK. Világot! Világot!

RENARD SIMON. Ez éjjel a' torony, és London városa az öröm' nyilvánításaúl fáklyák- 's gyertyákkal fog kivilágíttatni. — Elmondám. (Tetszés.) Isten óvja Angolhon' régi chartáját.

HÍRNÖKÖK. Isten óvja Angolhon' régi chartáját!

NÉPHANGOK. Halál Fabianinak! Éljen Mária! Éljen a' királyné! (Az erkély bezáratik. Renard Simon visszatér a királynéhez.)

RENARD SIMON. A' mit épen most tevék, azt énnekem Erzsébet herczegnő soha sem bocsátandja meg.

KIRÁLYNÉ. Még Mária királyné sem. — Hagyanak engem', uraim. (Egy mozdulattal elbucszúzik a' jelenlevőktől.)

RENARD SIMON. (lassan Aeneas mesterhez) Aeneas mester, örködjék a' végrehajtás felett.

AENEAS MESTER. Bízza ön rám. (Renard Simon el. Azon perczben, mellyben Aeneas mester el akar távozni, a' királyné hozzá fut, őt kezénél ragadja, 's indulatosan a' színpad' elejére viszi.)

Tizedik jelenés.

A' KIRÁLYNÉ. AENEAS mester.

KÜLRŐLI HANGOK. Halál Fabianinak! Fabiani! Fabiani!

KIRÁLYNÉ. E' perczben mellyik fő tetszik előtted drágábbnak, Fabianié, vagy a' tiéd?

AENEAS MESTER. Asszonyom . . .

KIRÁLYNÉ. Te áruló vagy !

AENEAS MESTER. Asszonyom ! (félre) Ördögöt !

KIRÁLYNÉ. Semmi mentség. Anyámra esküszöm , ha Fabiani meghalt , te is meg fogsz halni.

AENEAS MESTER. De asszonyom . . .

KIRÁLYNÉ. Mentsd meg Fabianit , 's magad mented meg vele. Másként nincs menedék.

HANGOK. Halál Fabianinak ! Fabiani !

AENEAS MESTER. Lord Clanbrassilt mentsem meg ! De a' nép itt van , az lehetetlen. Mi móddal ?

KIRÁLYNÉ. Találja el.

AENEAS MESTER. Mit tegyek , Istenem !

KIRÁLYNÉ. Tedd , mintha magadért tennéd.

AENEAS MESTER. De a' nép egészen a' kivégzés' befejeztéig fegyverben marad , hogy megnyugodjék , valakit le kell fejeztetni.

KIRÁLYNÉ. A' mint akarod.

AENEAS MESTER. Miként én akarom ? Várjon , asszonyom ! . . . A' végrehajtás este , fáklyavilágnál történend , az elitelt fekete fátyollal elfedve , 's lánczolva , a' nép ismét , mint mindig a' vérpadtól lándzások által leend távol tartva , 's elegendő , ha egy főt lát leüttetni ! A' dolog lehető. — Ha még a' hajós itt van ; úgy mondtam neki , ne siessen. (Az ablakhoz tér , honnan a' Themzére lát-

hatni.) Még itt van ; de az időből majd is kimaradtam. (Egy fáklyát nyújt ki az ablakon , 's kendőjét a' légből lobogtatva , a' királynéhez fordul) Jól van. — Én jótállok önnek Mylord Fabiani éltéért.

KIRÁLYNÉ. Saját föddel ?

AENEAS MESTER. Saját fömmel!

Második Szakasz.

Terem , mellyben két folyosó , egyik föl- 's a' másik lefelé nyílik. E' folyosókrai bejárás egészen a' háttért foglalja el. A' fölfelé vezető folyosó az oszloppárkányokban — a' lefelé vezető ismét alant enyészik el. E' folyosóknak sem kezdete , sem vége ki nem vehető. —

A' terem különösen tűnik fel , a' falak jobbra és balra , 's a' boltozat fekete posztóval bevonva , 's a' posztó egy nagy fehér kereszttel van átmetszve ; ellenkezőleg a' háttér fehér posztóval van behúzá , 's egy fekete kereszttől átmetszve. E' fehér és fekete kárpit minden oldalról egészen a' folyosók' aljáig terjed. Jobbra és balra egy egy feketén és fehérén bevont , 's temetési ünnepélyhez fölszerelt oltár. Nagy viasz-gyertyák. Nehány a' falra függesztett lámpa a' terem- 's folyosókat csak gyengén világítja. Sajátkép a' terem a' háttéreni nagy fehér posztó által is világíttatik , 's azon keresztül veres fény , mint valami csudálatos égő tűzfal látható. A' terem sírkövekkel van megbélelve. A' kárpit' felrándulásakor az átlátszó posztón keresztül a' királyné' gyászos , mozdulatlan árnyalakja észrevehető.

Első jelenés.

JANE. JÓZSUE.

(Óvatosan belépnek egy titkos ajtón, egyet a' fekete kárpitokból fölemelve.)

JANE. Hol vagyunk, Józsue?

JÓZSUE. A' folyosók' nagy fordulatánál, melyen az elítéltek, ha halálra vezettetnek, lefelé haladnak. VIII-ik Henrik alatt így vala szokásban.

JANE. Nincs semmi út a' toronyból kimenekülhetni?

JÓZSUE. A' nép minden kijárásnál öröködik. Ez úttal az elítéltre nézve biztos akar lenni. A' kivégzés előtt innen senki sem távozhat.

JANE. A' híradás ez erkélyről lefelé, még most is füleimben zúg. Hallá ön, a' midőn oda lenn valánk? Ez mind iszonyatos, Józsue.

JÓZSUE. Ah, én már itt más dolgokat is láttam!

JANE. Ha csak Gilbertnek sikerült menekülnie! Hiszi ön, Józsue, hogy ő mentve van?

JÓZSUE. Mentve? Bizonyosan!

JANE. Jó Józsue, bizonyosan?

JÓZSUE. A' torony a' folyam felől nem háborgattaték. 'S még akkor, midőn ő eltávozott,

a' mozgalom korán sem volt az, a' mivé később fejlődött. E' szép mozgalom volt!

JANE. 'S bizonyos ön benne, hogy ő meg van mentve?

JÓZSUE. Igen, 's hogy ő ez órában önt a' londoni híd' első ívénel várja, hol őt még éjfél előtt föllelendi.

JANE. Én istenem! ő nyugtalan lesz. (A' királyné árnyát észrevéve) Ég, mi az, Józsue?

JÓZSUE. (lassan, őt kezénél fogva) Csitt! — Az oroszlánő, melly leselg. (Még Jane az árnyalakot félénken szemléli, távolról, mintha felülről származnának, huzamosan 's érthetően a' következő szavak hallatnak): „Ez, a' ki utánam jő, e' fekete fátyollal fedve, a' nagy és hatalmas úr, Fabiani Fábián, clanbrassili gróf, dynasmonddyi báró, 's Devonschireben darmouthi báró, 's ki a' londoni vásártéren, mint királygyilkos és felségsértő le fog fejeztetni. — Isten irgalmazzon lelkének!”

EGYMÁS HANG. Imádkozzatok érette!

JANE. (reszketve) Józsue, hallja ön?

JÓZSUE. Igen. Én illyeket naponként hallok.

Fenn a' folyosón, lefelé lassan lépkedve, egy halottkiséret jelen meg. Elején egy gyászba öltözött ember, fekete kereszttel átmetszett fehér lobogót vivén. Azután Aeneas mester, fekete hosszú köpenyben, kezében a' fehér marschallbottal; anakutánna egy csapat veresen öltözött alabár-

dos. Azután a' bakó, pallossal a' vállán, 's vásával az utána érkező egyénnek fordítva. Ezek után egy egészen nagy fekete fátyolba rejtett ember, a' fátyol utána húzódván. Ez emberen, meztelen karján kívül semmi sem látható, kezében nagy égő viasz-gyertyát tartva. Ez ember' oldalán egy pap, gyász-ruhában. Azután egy csapat veres alabárdos. 'S ezek után egy fehérén öltözött ember, kezében fehér kereszttel átmetszett fekete lobogót tartva. Jobbra és balra két sor alabárdos, fáklyákat víve.)

JANE. Józsue, látja ön?

JÓZSUE. Igen. Én illyent naponként látok.

(A' kíséret azon perczen, mellyben a' színpadra ér, megállapodik.)

AENEAS MESTER. Ez a' ki utánnam jő, fekete fátyollal fedve, a' nagy és hatalmas úr, Fabiani Fábián, clanbrassili gróf, dynasmonddyi báró, Devonschireben darmouthi báró, 's ki a' londoni vásártéren, mint király-gyilkos és felségsértő le fog fejeztetni. — Isten irgalmazzon lelkének!

KÉT ZÁSZLÓVIVŐ. Imádkozzatok érte! (A' kíséret lassan átvonul a' háttéren.)

JANE. Iszonyatos, Józsue, a' mit itt látunk. Vérem is megakasztja.

JÓZSUE. E' nyomorult Fabiani!

JANE. Béke, Józsue! Igen nyomorult, de igen boldogtalan is!

(A' kíséret a' másik folyosóhoz ér. Renard Simon, a' ki néhány percz óta e' folyosó' bejárásánál megjelent, 's mindent szemlélt, félre lép, hogy

elhaladhassanak. A' kíséret eltér a' folyosó alatt, 's lassan lassan elenyész. Jane rettegve utána néz.)

RENARD SIMON. (A' kíséret' eltűntével) Mit jelent-
sen ez? Az is Fabiani? Én olly magasnak őt
nem tartám. Talán Aeneas mester?... Úgy rém-
lik előttem, hogy őt a' királyné egy perczre ma-
gánál visszatartá. Magam akarom látni! (A' folyosón
utána fut a' kíséretnek.)

EGY HANG. (mindig távolabb- és távolabbról) Ez, a'
ki utánam jő, e' fekete fátyollal fedve, a' nagy
és hatalmas úr, Fabiani Fábián, clanbrassili gróf,
dynasmonddyi báró, Devonschireben darmouthi
báró, 's ki a' londoni vásártéren király-gyilko-
lás- és felségsértésért le fog fejeztetni. — Isten
irgalmazzon lelkének!

EGY MÁS HANG. (alig hallhatólag) Imádkozzatok
érette!

JÓZSUE. A' toronybóli kiléptét a' nagy ha-
ranggal tüstént tudatni fogják. Talán most már
lehetséges lesz önnek innen kiszabadúlnia. Után-
na kell látnom, ha megeshet-e. Varjon itt en-
gem', azonnal visszatérek.

JANE. Ön engem' elhagy, Józsue? Én egye-
dül rettegni fogok. Egyedül itt lenni, én istenem!

JÓZSUE. Ön veszély nélkül velem az egész
tornyot össze nem futkoshatja. Énnekem önt e' to-

ronyból ki kell vezérlesem. Gondolja meg, Gilbert vár önre.

JANE. Gilbert! Gilbertért mindent! Távozzék! (Józsue el.)

JANE. (egyedül) Oh mi rettenetes látvány! Ha rá gondolok, hogy Gilberttel is így történt volna! (Az oltár' lépcsőjére letérdel) Oh, köszönöm! te igazán a' szabadító Isten vagy, te megmentéd Gilbertet! — (A' háttérben posztó félig felnyílik, a' KIRÁLYNÉ megjelen, 's lassú léptekkel, Janet észre sem vévén, a' színpad' elejére jő.)

JANE. (elfordulva) Isten! a' királyné.

Második jelenés.

JANE. A' KIRÁLYNÉ.

JANE. (félelmében az oltárra támaszkodik, 's a' királynéra íjedt, merev tekintetet vet.)

KIRÁLYÉ. (Néhány perczig, mintha setét álomban volna, a színpad' elejére hádjadt, merev szemekkel hámul. Végre mélyen sohajt.) Oh, a' nép! (Nyugtalanul körül néz, 's Janet megpillantja) Valaki itt? — Te vagy, ifjú leányka? Ön az, lady Jane? Én önt elrémitem. Hagyja ön, ne féljen semmit. Tudja ön, Aeneas mester minket megcsalt. De azért ne félj gyermekem, már mondtam neked, tőlem nincs okod rettegni. A' mi egy hónappal ezelőtt megrontásodra lett vol-

na, most javadra történend! Te szereled Fabianit. Az ég alatt csak te, 's én, mi valánk olly jó-szívűek, csak te, és én, mi ketten szeretjük őt. Mi testvérek vagyunk.

JANE. Asszonyom...

KIRÁLYNÉ. Igen, igen! te, és én, két nő, ez mind, a' mi mellette van; ellene — a' többi mind, egy egész város, az egész nép; az egész világ! Egyenlőtlen harcza szerelemnek a' gyűlölésséggel! A' szerelem Fabiani mellett szomorú, félénk, esztelen; itt van a' te halvány arczod- 's az én könnyűs szemeimmal, itt rejlődzik a' gyászoltárnál, imádkozik általad, 's átkozódik én általam. A' gyűlölség ellenben kevély, vidám, diadalmas, fölfegyverzett 's győzelemittas, mellette van az udvar, a' nép, az utczákon az emberek, vért szomjaz, és sikolt örömeiben, döllyfös, telve erőszakkal és mindenható; az világít az egész város — 's a' vérpad körül. A' szerelem itt van, két nő gyászban 's a' sírnál; a' gyűlölség, ím amott van! (A' háttérben posztót indulatosan félrerántja, 's egy erkély, és azontúl az éjben fényesen kivilágítva London lesz látható. Mi a' Towerből látszatik, szinte ki van világítva. Jane csudálkozva e' látványra tapad szemeivel, 's e' látvány' visszfényétől a' színpad merevén fényben úsz.) Oh gyalázatos város! fellázadt város! átkozott város! Szörnyeteg, melly díszöltönyét vérbe mártja, 's a' bakónak fáklyát tart! Te, Jane, borzadsz ezen,

nemde? Nem úgy tűn-e fel neked, miként énnekem — mintha százezer égő csillagszemeivel ránk meredve, minket gyenge, elhagyatott nőket, elveszve, 's egyedül e' sírnál, minket gúnyolna? Oh, angolhon, angolhon annak, a' ki Londont megsemmisíti! Oh, mint ohajtanám e' fályákat égő tüzekké, e' világosságot lángokká, 's e' fénylő várost szénhalmazzá változtatni!

(Künn rémítő zaj támad. Tetszés. Összezavart hangok: „Itt van ő! itt van ő! Halál Fabianinak!” — Hallható a' londoni torony' nagy harangja; 's e' zajgásnál a' királyné szörnyű kaczajra fakad.)

JANE. Nagy isten! Most megy kifelé a' nyomorék! — Ön kaczag, asszonyom!

KIRÁLYNÉ. Igen, én kaczagok! (kaczag) Igen, és neked is kaczagni kell! De előbb e' függönyt le kell bocsátanom; énnekem mindig úgy tetszik, mintha mi nem egyedül volnánk, 's látna és hallgatna bennünket ez iszonyatos város is. (A' fejr függönyt leereszti, 's Janehoz visszatér) Most, midőn ő tova ment, most, midőn nincs többé semmi veszély, én neked már mindent elmondhatok. De mégis kaczagj rajta; mi e' gyalázatos, vérszomjas népen kaczagni fogunk. Oh, ez élvezetdús! Jane! te reszketsz Fabianiért; légy nyugodt, és kaczagj velem. Jane! azon ember, kivel ők rendelkeznek; azon ember, ki

meg fog halni; azon ember, kit ők Fabianinak tartanak, az nem Fabiani. (kaczag).

JANE. Nem Fabiani?

KIRÁLYNÉ. Nem!

JANE. Ki tehát?

KIRÁLYNÉ. A' másik.

JANE. Ki?

KIRÁLYNÉ. Hisz' te tudod, te ismered őt, e' kézműves, ez ember... Különben mit tartozik ránk?

JANE. (egész testében remeg) Gilbert?

KIRÁLYNÉ. Igen, Gilbert, az neve.

JANE. Asszonyom! oh nem, asszonyom! Oh, mondja ön asszonyom, hogy nem úgy van! Gilbert — az iszonyatos volna. Ő megmenekült.

KIRÁLYNÉ. Valóban ő megmenekült, de el fogták. Őt Fabiani helyett a' fekete fátyol alá rejték. A' kivégzés éjjel történik, 's a' nép észre nem veheti. Légy nyugodt.

JANE. (szörnyű silkoltással) Ah, asszonyom, Gilbert az, kit én szeretek!

KIRÁLYNÉ. Hogyan? Mit mondasz? Te engem is megcsaltál, te? Ah, te e' Gilbertet szereted! No tehát, mit tartozik az rám?

JANE. (Megtörve, 's zokogva, kezeit törve, a' királyné' lábaihoz térdel. Ez egész jelenés alatt a' nagy harang szól) Irgalom, asszonyom! Asszonyom, az ég' nevében!

Ön' koronájára, ön' anyjára, az angyalokra, asszonyom! Gilbert! Gilbert! Ez engem örültté tesz. Asszonyom, mentse meg Gilbertet! E' férfi az én éltém; e' férfi az én férjem; e' férfi... mondom önnek, ő mindent tőn érettem, ő engem felfogott, fölnevelt; ő bölcsőmnél atyámat kipótlá, a' ki ön' anyjáért halt el, asszonyom, ön látja jól, hogy én szegény, nyomorúlt teremtmény vagyok, 's erányomban ön szigorú nem lehet. Mit ön épen most mondott, az rámnézve olly véletlen csapás, hogy igazán nem tudom, mikép is van annyi erőm, önnel beszélhetni. Lássá, én úgy szólok, mint eszembeötlik. De önnek a' kivégzést el kell halasztania. Tüstént elhalasztandó. A' dolgot holnapra kell tűzni. Időt kell nyerni, ez minden. E' nép holnapig bizonyosan elvárhat. Addig meglássuk, mi volna teendő. Nem, ne rázza ön fejét. Ön' Fabianiára nézve nincs semmi veszély. Ön az ő helyére engem szánhat. A' fekete fátyol alatt, éjjel — ki fogja észrevenni? De mentse meg Gilbertet! Mit aggatná önt, ő vagy én? Végre is én meg akarok halni, igen, én! — Oh istenem! e' harang, ez irtózatoss harang! Mindenik harangszó egy lépés a' vérpadra, mindenik harangszó szívemet találja. — Tegye meg asszonyom, legyen irgalommal! Semmi veszély többé

Fabianira nézve. Engedje meg kezeit csókolnom. Én szeretem önt, asszonyom, én még ezt önnek nem mondtam; de én önt igen szeretem. Ön egy nagy királyné. Lássa, miként megcsókolom önnek szép kezeit. Oh, egy parancsot a' kivégzés elhalasztásáról! Még van idő. Biztosítom önt, az igen könnyű. Ők lassan haladnak. A' toronytól a' régi vásártérig jó távolság. Van arra rövidebb út is. Egy lovas ember még jókor oda érne. Asszonyom, az ég' nevében, legyen irgalommal! Elvégre, tegye ön magát az én helyzetembe, képzelje, én volnék a' királynő, 's ön a' szegény leányka, ön sírni fogna, mint én, 's én könyörülő lennék. Kegyelem, asszonyom! Oh! mindig féltem, könnyeim a' beszédben gátolni fognak. Oh! a' kivégzést tüstént elhalasztani nem lesz nehéz, asszonyom; nincs többé veszély Fabianira nézve, esküszöm önnek! Nem látja-e ön által, asszonyom, hogy tenni kell, a' miért esdeklem?

KIRÁLYNÉ. (cellágyulva, 's Janet fölemelve) Akar-
nám, boldogtalan. Ah! te sírsz, miként én sítam; mit te érzel, én is éreztem. Fájdalmam irántad is részvétre gerjeszt. Lásd, én is sírok. Ez igen nagy boldogtalanság, szegény gyermek! Kétségen kül, más valakit is célba vehettek volna, például: Tyrconnelt; de az igen isme-

retes, és ismeretlen kellett. Kéznél csupán ez egy volt. Mindezt azért nyilvánítom előtted, látod, hogy megérthesd. Oh, istenem! vannak illy véletlen helyzetek. Az ember felakad. Az ember nem tehet róla.

JANE. Igen, értem önt, asszonyom. Úgy van, miként én, még volna több mondandóm is; de ohajtanám, az elhalasztási parancsot írná ön alá, 's az ember küldetnék el. Lássa, úgy vége lenne. Azután jobban szólhatnánk róla. Oh, e' harangszó! mindig e' harangszó!

KIRÁLYNÉ. Lehetlen, lady Jane.

JANE. De mégis, lehetséges. Egy lovas ember. Van oda egy rövid út is. Én fogok menni, én. Még lehetséges. Igen könnyű. Lássa ön, én nyugodtan szólok.

KIRÁLYNÉ. De a' nép nem fogná elszívelni, visszatérne, 's a' toronyban mindent el fogna öl-
ni, 's még Fabiani itt van. Mégis gondold meg. Te reszketsz, szegény gyermek; én magam is úgy vagyok, én szinte reszketek. Tedd magad' az én helyzetembe. Végre, énnekem nem is kellett volna ezt előtted nyilvánítanom. Te látod, teszek, a' mit tehetek. Ne gondolj többé Gilbert-re, Jane, annak vége van. Szedd össze magad'!

JANE. Vége van! Nem, nincs vége! Míg ez iszonyatos harang szól, nincs vége! Gilbert'

halálánál magam' összeszedni! Azt hiszi ön, Gilbertet így elhalni engedem? Nem, asszonyom! Hah, nincs sükere kérelmemnek! Hah, ön engem' meg nem hallgat! No tehát, a' nép engem' meg fog hallgatni, ha a' királyné meg nem hallgatott! Hah! a' nép mind jó emberekből áll! A' nép még ez udvarban van. Ön azután tehet velem, a' mit akar. Kikiáltom előttük, hogy megcsalattak, 's hogy az Gilbert, kézműves mint ők, 's hogy az nem Fabiani.

KIRÁLYNÉ. Megállj, nyomorult gyermek! (kéznél ragadja, 's rettentő tekintettel szemléli). Hah! így vi-seled magad'? Hah! én jó és szelíd vagyok, 's veled sírok; és most te bolond vagy 's örvöngsz. Hah! az én szerelmem olly nagy mint tiéd, 's karom hatalmasb a' tiédnél. Te nem mozdulhatsz! Ah! a' te kedvesed! Tehát Angolhon' leánykái mind hozzám jöjjenek — 's kedveseikért elégtélt tőlem követeljenek-e? Istenemre! én meg-mentem a' magamét, mint lehetséges, 's annak rovására, ki utamban van. Örködjetek ti tiéitek fölött!

JANE. Bocsásson engem'! — Oh, átkom ön-re, gyalázatos nő!

KIRÁLYNÉ. Hallgass!

JANE. Nem, én nem akarok hallgatni. 'S elmondjam-e önnek gondolatom, melly épen most

eszembe ötlék? Én nem hiszem, hogy az, ki most meg fog halni, Gilbert legyen.

KIRÁLYNÉ. Mit mondasz?

JANE. Nem tudom. De én látám őt, a' fekete fátyolban előttem elvonulni. Énnekem úgy tetszik, mintha valaminek belsőmben felébredni, fellázadni, valaminek szívem' mélyében megmozdítani, 's fenn hangon ezt sugallani kellend: „Gilbert! ez Gilbert!“ ha valóban Gilbert lett volna. Én nem éreztem semmit, ő nem is Gilbert!

KIRÁLYNÉ. Mit mondasz? Ah, én istenem! te örült vagy; mit te mondasz, ostobaság, mégis elrémit. Ah! te szívem' legtitkosb fájdalmát költöd fel. Mért is gátolt e' mozgalom, hogy mindenütt magam örködtem volna! Fabiani megmentését miért is bízám másra, mint magamra? Dulverton Aeneas áruló. Renard Simon talán ott volt. Ha csak Fabiani' elleneitől másodszor el nem árultatám! Ha valóban Fabiani volna!... He, valaki! van-e valaki, he! (Két kulcsár belép. Az elsőhez) Ön fusson. Itt fejedelmi gyűrűm. Mondja meg, hogy a' kivégzés elhalasztassék. A' régi vásártérre! a' vásártérre! Van rövidebb útja is, úgy mondád, Jane?

JANE. A' part' hosszában.

KIRÁLYNÉ. (a' kulcsárhoz) A' part' hosszában. Lovat! gyorsan! (A' kulcsár el. A' második kulcsárhoz) Ön tüstént Eduard tornyához fut. Ott van két börtön a' halálra ítélték' számára. A' börtön' egyikében találtaik egy férfi. Hozza őt azonnal ide. (A' kulcsár el.) Ah, én reszketek! térdeim inognak; nem volna elég erőm, saját lábaimon eltávozni. — Ah, te engem' örültté tész, minő magad vagy! Ah, nyomorult rima, te engem' boldogtalanná tész, minő magad vagy! Én megátkozlak, mint te engem' megátkozál. — Istenem! jókor oda fog-e ez ember érkezni? Mi borzasztó gyötirelem! Én többé nem látok. Lelkem előtt minden zavart. E' harang, ugyan kiért zúg ez? Valljon Gilbertért? vagy Fabianiért?

JANE. A' harang elnémult.

KIRÁLYNÉ. Úgy a' kíséret czélnál van. Az ember már jókor meg nem érkezhet. (Egy ágyúszó hallatszik.)

JANE. Ég!

KIRÁLYNÉ. Most a' vérpadra lép. (Második ágyúszó.) Most letérdel.

JANE. Ez iszonyatos! (Harmadik ágyúszó.)

KETTEN. Ah...

KIRÁLYNÉ. Még csak egyik él. Egy perc alatt megtudandjuk, mellyik. Istenem! engedd, hogy Fabiani legyen, a' ki belép.

JANE. Istenem ! engedd , hogy Gilbert legyen.

(A' háttérben függöny felnyílik. RENARD SIMON, GILBERTTEL kezénél fogva belép.)

JANE. Gilbert ! (egymás' karjaiba futnak.)

KIRÁLYNÉ. És Fabiani ?

RENARD SIMON. Meghalt.

KIRÁLYNÉ. Meghalt ? . . . Meghalt ! Ki mérészlett ? . . .

RENARD SIMON. Én. Én mentém meg Angolhont 's a' királynét.

Sajtóhibák.

57 lap.	14 sor.	O	helyett : Ő.
62 lap.	10 sor.	készittesen	helyett : készítettessen.
68 lap.	20 sor.	nat	helyett : hat.
93 lap.	21 sor.	fomet	helyett : főmet.

Swedish.

27. kap.	14. sor.	0	helt : 0.
28. kap.	19. sor.	helt : 14. sor.	helt : 14. sor.
29. kap.	20. sor.	helt : 19. sor.	helt : 19. sor.
30. kap.	21. sor.	helt : 20. sor.	helt : 20. sor.

22-075

